

**ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER
AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ**

**ARALIK 2024
CİLT: 11 SAYI: 3**

**JOURNAL OF INTERNATIONAL
MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC
RESEARCHES**

**DECEMBER 2024
VOLUME: 11 ISSUE: 3**

www.joimar.com
2024

HAKKIMIZDA

Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi 2014 yılında yayın hayatına girmiştir. Dergi yılda 3 kez olmak üzere Mayıs, Ağustos ve Aralık aylarında elektronik olarak yayımlanır. Derginin yayın kabul ettiği temel alanlar eğitim bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri ve spor bilimleridir. Dergimize yayınlanması için belirtilen bu alanlara uygun olan özgün makale, derleme, kitap bölümü ve olgu sunumları gönderilebilir.

Dergide yayınlanması için kabul edilen akademik çalışmalar dergi web sitesinde elektronik olarak yayımlanır. Dergiye gönderilen akademik çalışmalar editörün onayından geçtikten sonra hakem değerlendirmesi için alana hâkim hakemlere yönlendirilir. Her akademik çalışma en az iki hakem değerlendirmesine tabi tutulur. Editör gerekli gördüğü durumlarda akademik çalışmayı ikiden daha fazla hakemin değerlendirmesine sunabilir. Ancak şartlar ne olursa olsun hem editör hem de derginin diğer yönetim organları hiçbir makaleye dergide yayınlanması için öncelik vermez. Ayrıca her akademik çalışma konu ile ilgili hakemlere yönlendirilirken editör veya dergi yönetim organlarının hakemlerin kararları üzerinde etkide bulunmaları söz konusu olamaz.

Günümüzde akademisyenler başta olmak üzere akademik çalışmalar yapan diğer bilim insanlarının en fazla karşılaştıkları sorunların başında akademik çalışmalarının uzun değerlendirme sürelerine tabi tutulması gelmektedir. Dergimiz bilim insanlarının bu sorunu ortadan kaldırmak ve dergiye gönderilen akademik çalışmalara ilişkin hakem görüşlerinin en kısa sürede neticelenmesi için gerekli hassasiyeti göstermektedir. Bunun yanında dergimiz aşağıda yer alan indeks ve dizinlerde taranmaktadır.

International Scientific Indexing
International Institute of Organized Research
Advanced Science Index
Indian Science Index
Infobase Index
General Impact Factor
Scientific Indexing Services
Türk Eğitim İndeksi
Eurasian Scientific Journal Index
Open Academic Journals Index
Directory of Indexing and Impact Factor
Cite Factor Academic Scientific Journals
Researchbib Academic Resource Index
Bibliothekssystem Universität Hamburg
World Catalogue of Scientific Journals
SJIF Scientific Journal Impact Factor
Scholarsteer Scholarly Information
Cosmos Impact Factor
Academic Keys
İdeal Online
Acar Index
Jifactor

ABOUT US

Journal Of International Multidisciplinary Academic Researches entered into the life in 2014. It is published electronically in May, August and December, three times a year. Base fields of the journal are educational sciences, social sciences, health sciences and sport sciences. Unique articles, collections, book sections and case reports can be sent to the journal for publication. Academic studies accepted for the publication on the articles are published on the journal website electronically. Academic studies sent to the journal are directed to the specialist referees after it was certified by the editor. Each academic study is subjected to at least two referee assessments. When the editor finds the evaluation of the study necessary, he can send the study to referees more than two. However, under all circumstances, both the editor and the other managing bodies of the articles can not give priority to any article to be published on the journal. Furthermore, while every academic study is directed to the referees interested in the topic, the editor or managing bodies of the journal can't have any effect on the decisions of the referees.

In this day and time, particularly academicians and other scientists doing academic researches say that the most common difficulty they encountered during their researches was that the academic studies had been subjected to long assessment process. Our journal displays the necessary sensitivity in order to clear the problems and provide the academic studies with results as soon as possible. Additionally, our journal is scanned in the following indexes and lists.

International Scientific Indexing
International Institute of Organized Research
Advanced Science Index
Indian Science Index
Infobase Index
General Impact Factor
Scientific Indexing Services
Index of Turkish Education
Eurasian Scientific Journal Index
Open Academic Journals Index
Directory of Indexing and Impact Factor
Cite Factor Academic Scientific Journals
Researchbib Academic Resource Index
Bibliothekssystem Universität Hamburg
World Catalogue of Scientific Journals
SJIF Scientific Journal Impact Factor
Scholarsteer Scholarly Information
Cosmos Impact Factor
Academic Keys
Ideal Online
Acar Index
Jifactor

ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
(E-ISSN: 2149-2166)

YAYIN KURULU

EDİTÖR	Kurum
Hakan Hekim	Hekim Yayınevi
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ	
Mesut HEKİM	Hekim Yayınevi
SEKRETARYA	
Mehmet TOKGÖZ	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Oğuz GÜRKAN	Bozok Üniversitesi
Servet REYHAN	Siirt Üniversitesi
Yılmaz YÜKSEL	Erzurum Teknik Üniversitesi
HAKEM KURULU	
Dr. Ahmet ŞAHİN	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Ahmet TALİMCİLER	Ege Üniversitesi
Dr. Akmaral İBRAYEVA	M. Kozybayev Kuzey Kazakistan Devlet Üniversitesi
Dr. Arzu Gürdoğan	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Asiye Ayben Çelik	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Ayfer AYDINER BOYLU	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Ayşe Derya IŞIK	Bartın Üniversitesi
Dr. Barbaros Serdar ERDOĞAN	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Doğan Bıçkı	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Dolunay ŞENOL	Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Elif BOZYIĞIT	Pamukkale Üniversitesi
Dr. Emre SERİN	Siirt Üniversitesi
Dr. Erdi Kaya	Akdemiz Üniversitesi
Dr. Esmâ ESGİN GÜNDER	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Feda Rehimov Hannanoğlu	Akü Devlet Üniversitesi
Dr. Georgi GAGANİDZE	Ivane Javakhishvili Tiflis Devlet Üniversitesi
Dr. Gökhan ÇOBANOĞLU	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Gönenç HONGUR	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Gül ÖZKAYA	Akdeniz Üniversitesi
Dr. Gülay GÜNAY	Karabük Üniversitesi
Dr. Gülten HERGÜNER	Sakarya Üniversitesi
Dr. Hale YAMANER OKTAN	Ege Üniversitesi
Dr. Hande ŞAHİN	Kırıkkale Üniversitesi
Dr. Hanna STAKHEYENA	Boğaziçi Üniversitesi
Dr. Hayri AYDOĞAN	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Dr. Hilal Yıldırım Keser	Uludağ Üniversitesi
Dr. Huriyet Bilge	Celal Bayar Üniversitesi

Dr. Kadri Yılmaz ERDAL	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Mehmet ŞAHİN	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Dr. Metin SAYIN	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Mir Hamid Sleihan	Islamic Azad University, Iran Üniversitesi
Dr. Modammad Ahmad Qudah	University of Jordan Üniversitesi
Dr. Muharem Cufta	Pamukkale Üniversitesi
Dr. Murat ÇALIŞOĞLU	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Dr. Murat GÖK	Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Murat KEÇE	Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Mustafa TALAS	Ömer Halis Demir Üniversitesi
Dr. Nihada Delibegović Džanić	University of Tuzla, Bosniaand Herzegovina Üniversitesi
Dr. Nilgün VURGUN	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Nurten DİNÇ	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Özkan YILDIZ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Özkan YILDIZ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Perihan ŞARA	Uşak Üniversitesi
Dr. Semra AKAR ŞAHİNGÖZ	Gazi Üniversitesi
Dr. Semra TETİK	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Sırrı Cem DİNÇ	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Sibel ERKAL	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Suat KOLUKIRIK	Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Tamara Merkulova VYKTOROVNA	Khrakiv Ulusal Üniversitesi
Dr. Tonguç VARDAR	Uludağ Üniversitesi
Dr. Turan IŞIK	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Türkay Türkoğlu	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Zafer Durdu	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Dr. Zeynel TURAN	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

	Sayfalar
Okul Öncesi Dönemde Bulunan Çocuklarda Teknoloji Kullanımının Gelişim Özellikleri Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi Yazar: Selin BİLGİÇ	1-14
Afet Durumunda Toplu Beslenme Yönetimi Yazarlar: Yasemin GÜZEL, Ülkü DEMİRCİ	15-25
Öğretmenlerde İş Motivasyonunu Etkileyen Bireysel ve Örgütsel Unsurların Değerlendirilmesi Yazar: Selinda Tuğçe BUDAK	26-36

TABLE OF CONTENTS

	Pages
Evaluation of The Effects of Technology Use on The Developmental Characteristics of Children in Preschool Period Author: Selin BİLGİÇ	1-14
Mass Nutrition Management In Case Of Disaster Authors: Yasemin GÜZEL, Ülkü DEMİRCİ	15-25
Evaluation of Individual And Organizational Factors Affecting Work Motivation in Teachers Author: Selinda Tuğçe BUDAK	26-36

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE BULUNAN ÇOCUKLARDA TEKNOLOJİ KULLANIMININ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE EFFECTS OF TECHNOLOGY USE ON THE DEVELOPMENTAL CHARACTERISTICS OF CHILDREN IN PRESCHOOL PERIOD

Selin BİLGİÇ

İstanbul Okan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim
Dalı, Türkiye

*e-mail: selin.bilgic.1998@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmada okul öncesi dönemde teknoloji kullanımının çocuk gelişimi üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Bu kapsamda konu ile ilgili olarak geçmiş yıllarda yayınlanmış olan 32 akademik çalışma incelenmiştir. Yapılan araştırmalarda genellikle öğretmen ve ebeveyn görüşlerinin incelendiği tespit edilmiştir. Okul öncesi dönemde teknolojinin yararlarının başında dil ve öğrenme becerilerinin gelişmesi, akademik başarının artması, sosyal ve duygusal gelişimin desteklenmesinin geldiği bulunmuştur. Teknolojinin zararları ise sosyal beceri gelişiminde azalma, şiddet ve saldırganlık eğiliminin artması, uykusuzluk, hareketsizlik, kas ağrılarının ortaya çıkması ve tembellik şeklinde sıralanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, okul öncesi dönemde teknoloji kullanımının gelişimi hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, teknoloji kullanımı, büyüme ve gelişme

ABSTRACT

This study aims to examine the effects of technology use in preschool period on child development. Document review method was used within the scope of the research. In this context, 32 academic studies published in previous years on the subject were examined. It was determined that the views of teachers and parents were generally examined in the studies conducted. It was found that the main benefits of technology in preschool period are the development of language and learning skills, increase in academic success, and support for social and emotional development. The harms of technology are listed as decrease in social skill development, increase in tendency to violence and aggression, insomnia, inactivity, emergence of muscle pains and laziness. According to the results obtained in the research, it can be said that the use of technology in preschool period affects development both positively and negatively.

Key Words: Preschool period, technology use, growth and development

GİRİŞ

Okul öncesi dönem çocukların doğumdan başlamak üzere ilkokul kademesine kadar geçen zaman dilimini ifade etmektedir. Bu kapsamda 0-6 yaş aralığında olan çocuklar literatürde okul öncesi dönemde bulunan çocuklar şeklinde ifade edilmektedir. Bu dönem duygusal, sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişimin hızlı olduğu bir dönem olarak nitelendirilmektedir (Tuğrul, 2006). Bu dönem aynı zamanda bilişsel gelişime paralel olarak öğrenmenin de hızlı geliştiiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır (Karoğlu & Ünüvar, 2017; Oral, 2016). Okul öncesi dönemde gelişim özelliklerini etkileyen birçok içsel ve dışsal faktör bulunmaktadır. Okul öncesi dönemde büyüme ve gelişmeyi etkileyen faktörlerin başında okul öncesi eğitime

dahil olma durumu (Şimşek, 2022; Dinç, 2002), ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları (Işıkoğlu-Erdoğan ve ark., 2017: 226; Begde & Özyürek, 2016), beslenme alışkanlıkları (Koyuncu-Şahin ve ark., 2018; Köksal & Gökmen-Özel, 2008), akran ilişkileri ve aile içi ilişkiler gelmektedir (Avcı ve ark., 2019; Gülay, 2009).

Okul öncesi dönemde gelişim özelliklerini etkileyen diğer bir faktör ise “teknoloji” olarak karşımıza çıkmaktadır. teknolojinin çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğu bilinmektedir. Yapılan çalışma bulguları da özellikle eğitsel ve kişisel gelişim amaçlı kullanıldığı zaman teknolojinin olumlu sonuçlar ortaya koyduğunu göstermektedir (Kuzgun & Özdiç, 2017; Öner, 2020; Sayan, 2016). Buna karşılık teknolojinin beraberinde getirdiği bazı olumsuzluklar da bulunmaktadır (Canbek & Sağıroğlu, 2007; Karaman & Ayhan, 2021). Teknolojinin olumsuz etkilerinin temelinde genellikle kontrolsüz, bilinçsiz ya da aşırı kullanımın yattığı görülmektedir. teknolojik araçların kontrolsüz ve aşırı düzeyde kullanılması çocuklarda dijital bağımlılık riskini arttırmaktadır. Okul öncesi dönemde yaygın olarak görülen dijital bağımlılıkların başında dijital oyun bağımlılığı, internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığı gelmektedir (Şenol ve ark., 2024; Novitasari ve ark., 2023; Bağcı-Çetin, 2023; Ergüney, 2017). Çocuklarda bağımlılık düzeyinde teknolojik araç kullanımı yalnızlaşmaya ve sosyal beceri eksikliğine neden olmaktadır (Kısa, 2018; Özçelik-Demir, 2021). Bunun yanında dijital bağımlılıklar akademik erteleme davranışını arttırmakta (Bayramoğlu & Güzel-Gürbüz, 2023; Kayış & Ayas, 2024), buna paralel olarak akademik başarıyı olumsuz yönde etkilemektedir (van Endert, 2021; Ambad ve ark., 2017). Ancak ebeveyn ya da öğretmen kontrolünde bilinçli bir biçimde teknolojiden yararlanmanın öğrenmeyi kolay hale getirdiği, bilgi kalıcılığını arttırdığı ve zekâ gelişimini olumlu yönde etkilediği görülmektedir (Keser & Çakır, 2009; Akdeniz ve ark., 2017).

Okul öncesi dönemde teknolojik araçların bilinçsiz kullanımı psikolojik sağlığı olumsuz yönde etkilediği için çocukların diğer gelişim alanlarında da problemler görülmesi muhtemel bir durumdur. Yapılan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir (Yılmaz & Arslan, 2024; Paulus ve ark., 2021; Yavaş-Çelik, 2024). Okul öncesi dönemde teknolojinin olumlu yönlerini kullanarak çocuk yetiştirilmesi, bunun yanında çocukları teknolojinin zararlı yönlerinden korumak için öncelikli olarak bu dönemde teknolojinin yararları ve zararlı yönleri hakkında ebeveynlerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada okul öncesi dönemde bulunan çocuklarda teknoloji kullanımının gelişim özellikleri üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Okul Öncesi Dönemde Gelişim Özellikleri

Gelişim kavramı temel olarak çocuğun fiziksel, toplumsal ve bilişsel açıdan büyüme ve olgunlaşma süreçlerini içinde barındırmaktadır. Bu kapsamda gelişim olgusu birden fazla alanı etkileyen çok yönlü bir kavram olarak değerlendirilmektedir (Kandır ve Alpan, 2008: 34). Okul öncesi dönem birçok alanda gelişim özelliklerinde hızlı değişim görülen bir dönem olmakla beraber, en belirgin gelişim özelliklerinin fiziksel gelişim alanında olduğu göze çarpmaktadır. Okul öncesi dönemde fiziksel gelişim doğumdan sonra başlayan ve okul çağına kadar devam eden bir süreci kapsamaktadır. Bunun yanında fiziksel gelişimin önemli bir göstergesi olan kemik gelişiminin anne karnında başladığı bilinmektedir. Çocuklarda 1-3 yaş aralığında fiziksel büyümenin hızlı olduğu, 3-4 yaş aralığında ise kilo ve boy artışında

yavaşlama gözleendiği belirtilmektedir (Günsel, 2004). Fiziksel gelişimin sağlıklı bir biçimde ilerlemesi zaman içerisinde çocukların karmaşık bedensel hareketleri yapabilme becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu kapsamda fiziksel gelişim özellikleri sağlıklı bir biçimde gelişen çocukların bedensel etkinlik içeren aktivitelere katılma istekleri artmaktadır (Kerkez, 2012: 34). Okul öncesi dönemde fiziksel gelişim doğal olarak ilerlemekle beraber, spor ve oyun etkinliklerine katılım fiziksel gelişimin desteklenmesine katkı sağlamaktadır (Ayan & Memiş, 2012; Özyürek ve ark., 2015).

Okul öncesi dönemde fiziksel gelişimin yanında duygusal gelişimin de hızlı olduğu görülmektedir. Duygular küçük yaşlardan itibaren diğer insanlarla etkileşim sağlamaya katkı sağladığı için okul öncesi dönemde duygusal gelişimin iyi takip edilmesi gerekmektedir (İnanç ve ark., 2005). Doğumdan itibaren ilk yıl içerisinde çocukların fizyolojik gereksinimlerinin sağlıklı bir biçimde karşılanması psikolojik ihtiyaçların da giderilmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle fizyolojik gereksinimleri karşılanan çocuklarda güven duygusu artmakta, fizyolojik gereksinimlerin yeterli düzeyde sağlanmaması durumunda kuşku ve güvensizlik duyguları açığa çıkmaktadır (Topses & Serin, 2012). Bir yaşından itibaren çocuklarda özellikle ebeveynler ile etkileşimin sağlıklı olması duygusal gelişimi olumlu yönde etkilemektedir. Sağlıklı ebeveyn ilişkisi sayesinde çocukların hem kendileri ile barışık olmaları hem de bağımsız hareket edebilme becerileri gelişmektedir (Kandır & Alpan, 2008). Duygusal gelişime paralel olarak bu dönemde sosyal gelişim de hız kazanmaktadır. Duygusal gelişim ile sosyal gelişimin sağlıklı olmasında aile faktörünün yanında okul unsurunun da önemli bir yere sahip olduğu belirtilmektedir. Bu noktada okul öncesi dönemde bulunan çocukların okul öncesi eğitime dahil edilmesi gerektiği ifade edilmektedir (Saltalı, 2013).

Dil gelişimi de okul öncesi dönemde hızlı gelişim gösteren bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Dil gelişiminde çocukların ilk olarak erken dönemde konuşma becerilerinin geliştiği görülmektedir. Çocuklar 12-15 aylık dönemde ilk kelimelerini kullanmaya başlamakta ve öğrendikleri kelimeleri sürekli tekrar etme yoluna gitmektedir. Cümleleri kısa kelimeler kullanarak (örneğin; bana su ver) ifade eden çocuklar zamirleri daha sonra kullanmaya başlamaktadır (Tümekaya, 2011). Çocukların 1,5 yaşından itibaren isimleri ve fiilleri kullanarak cümleler kurmaya başlamaktadır. Birleşik kelimelerin kullanılmasına 2-3 yaş döneminde, daha karmaşık cümle yapılarının kullanılmasına ise 5-6 yaş aralığında başlandığı görülmektedir (Hasırcı ve ark., 2009). Okul öncesi dönemde alınan eğitim ile çocukların dil becerilerinde hızlı gelişim gözleendiği belirtilmektedir (Akçay, 2016).

Okul Öncesi Dönemde Teknoloji Kullanımının Faydaları

Okul öncesi dönemde bulunan çocukların günlük yaşamlarında ve eğitim hayatlarında teknoloji ile iç içe olmalarının birtakım faydaları beraberinde getirdiği bilinmektedir. Literatürde yer alan ve okul öncesi dönemde bulunan çocuklarda teknolojinin yararları üzerine yapılan araştırmalara ait bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Okul Öncesi Dönemde Teknolojinin Yararları Üzerine Yapılan Araştırmalar

Yazarlar	Araştırma Bulguları
Terzioğlu & Kurtuldu, 2024	Müzik eğitiminde kullanılan teknolojik materyal kullanımının öğrencilerin nota öğrenmelerinde başarılı olduğu, öğrencilerin örgün eğitim dışında da tekrar yapabildiği, öğrencelerin takıldıkları yeterli sesli veya teorik olarak pekiştirebildiği bulunmuştur.
Yılmaz & Arslan, 2024	Teknoloji kullanımının öğrencilerin derse katılımlarının olumlu yönde etkilediği, öğretmenlerin materyal kullanım açısından yararlı bulduğu, ders yönelik ilginin sağlanabildiği sonucuna varılmıştır.
Büyük, 2022	Teknoloji kullanımının öğrencilerin dersleri pekiştirerek öğrenmesini kolaylaştırdığı, öğrencilerin farklı özelliklere sahip olmasından kaynaklı farklı materyaller sunduğu, öğrencilere ürün ve süreç anlamında çeşitlilik sunduğu, öğretmenlerin ders içeriklerine göre çok çeşitli ders içerikleri kurgulanarak geliştirilebildiği, öğrencilere vakit ve mekân anlamında esneklik sağladığı bunun yanında öğrencilerin istedikleri zaman istedikleri bilgiye kolaylıkla ulaşabildiği, güncel ve yeni içeriklerin üretilmesini sağladığı, öğrencilerin yaratıcılıklarını desteklediği, öğrencilerin öğrenme alanında malzeme ihtiyacını azalttığı, simülasyon gibi öğrenme alanını kolaylaştırıcı materyal sunduğu, öğrencilerin derslere yönelik isteklerinin arttığı, teorik bilgilerin pratiğinin yapılmasına yardımcı olduğu bulunmuştur.
Çopur, 2022	Uzaktan eğitim kapsamında verilen matematik eğitiminin teknoloji kullanımının öğrenciler açısından oldukça yararlı olduğu, kavramları kolaylıkla algılayabildikleri, öğrencilerin matematik başarı düzeylerini arttırdığı, öğretmenlerin teknoloji kullanımını yararlı bulduğu rapor edilmiştir.
Akkaya, 2021	Teknoloji kullanımının öğrencilerin konuları pekiştirmesine katkı sağladığı, sınavlara hazırlık konusunda faydalı buldukları, kendi yaratıcılıklarını kullanarak temalar oluşturdukları, canlı ders konusunda problemlerin çözüldüğünü ve sıkıntı yaşamadıkları, eğitici oyun, konu anlatımı, ilgi çekici olduğu, öğrencilerin teknolojik materyallere yönelik motivasyonlarının yüksek olduğu ve haliyle derslerle daha fazla iç içe oldukları sonucuna varılmıştır.
Başaran ve ark., 2021	Uzak eğitim sürecinde teknolojik materyal kullanımının öğrencilerin dersten geri kalmaması açısından yararlı olduğu, derslerde sunum ve görsel kullanımının öğrencilerin konuları net, açık, verimli ve anlaşılır bulduğu, derslerin işlenmesinde teknolojinin kolaylaştırıcı etkisinin olduğu, öğrencilerin teknoloji beceri kullanımlarının geliştiği sonucuna varılmıştır.

Aydın & Şahin, 2021	Derslerde sanal gerçeklik gibi teknolojik materyallerin kullanımının ilgi çekici olduğu, teşvik edici olduğu, öğrencilerin dersler hakkında genel bir fikir edinmelerine yardımcı olduğu, öğrencilerin araştırma yapmaya hevesli oldukları, konuları anlama ve algılama konusunda zorlanmadıkları, öğrencilerin düşünme yaratıcılıklarının arttığı, aktif şekilde eğitime dahil oldukları görülmüştür.
Aslan, 2020	Eğitimde teknoloji kullanımının öğrencilerin öğrendiklerini kalıcı hale getirdiği, olumlu etkiler bıraktığı, ilk okuma ve yazma eğitiminde bilgisayar ve dijital materyal kullanımlarının öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı, öğrenciler teknoloji kullanımının yaygın olduğu dersleri daha eğlenceli, verimli, etkili olduğunu düşündükleri, buna paralel olarak teknoloji eğitiminin öğrencilerin disiplin sorunlarının en aza indirdiği, öğrencilerin tekrar yapma fırsatı bulduğu ve öğrenimlerini kolaylaştırdığı sonucuna varılmıştır.
Yıldırım & Yanpar-Yelken, 2020	Öğretmenler ve öğrenciler derslerde teknoloji kullanımının öğrenme ve öğretme sürecinde yararlı olduğunu düşündükleri, öğrencilerin dersi eğlenceli bulduğu, konuların anlaşılır olduğu, öğrencilerin derse yönelik motivasyonlarının arttığı, öğrencilerin pratik yapma şansı bulduğu, öğrencilerin bilgiye istediği zaman ulaşabildiği, bunun yanında öğrencilerin teknoloji kullanım becerilerini geliştirdiği bulunmuştur.
Bahel-Ünal & Hastürk, 2018	Eğitim ve öğretimde teknoloji kullanımının öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilemiş ve öğrencilerin motivasyonlarını arttığı, öğrencilerin akademik başarılarının arttığı bulunmuş olup, teknoloji kullanımının olumlu yönde yararları olduğu rapor edilmiştir.
Köyüsüren & Üzel, 2018	Matematik eğitiminde teknoloji kullanımının öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırdığı, öğrencilerin dersleri eğlenceli bulduğu, kendilerini matematiksel işlemlerde yeterli düzeyde gördükleri, merak ettikleri konuları kolaylıkla buldukları, kendilerine olan güvenlerini arttırdığı, dersi ilgilerinin arttığı sonucuna varılmıştır.
Bostancıoğlu, 2017	Öğrencilerin teknoloji kullanımlarının derse yönelik bakış açılarını olumlu yönde etkilediği, öğrencilerin öz yeterlik ve özgüvenlerini arttırdığı, öğrencilerin teknoloji temelli eğitim ile sıklıkla pratik yapabildiği, öğrencilerin kolaylıkla not alabildiği, bunun yanında öğrencilerin derse ilişkin motivasyonlarının arttığı rapor edilmiştir.
Koyunkaya, 2017	Teknoloji kullanımının öğrencilerin teknoloji becerilerini geliştirdiği, teknoloji kullanımının öğrencilerin matematik öğrenimini kolaylaştırdığı, öğrencilere zamandan tasarruf ettirdiği, farklı tasarımların düzenlenebildiği, konuların farklı materyaller ile öğretilmesini sağladığı rapor edilmiştir.
Akgün & Yücekaya, 2015	Eğitimde teknoloji kullanımının öğrencilerin derse yönelik motivasyonlarını arttırdığı, derslerin öğrenilmesine kalıcı etkisi ettiği, öğrencilerin akıllı tahtaya yönelik ilgilerinin yüksek olduğu bu da derse yönelik isteklerini arttırdığı rapor edilmiştir.

Önder, 2015	Biyoloji dersinde kullanılan akıllı tahta kullanılarak yapılandırmacı öğrenme yöntemiyle temel alan yöntem ve teknikler ile derslerin öğretilmesi, öğretim programındaki etkinlik ve tekniklerle derslerin aktarılmasına göre kontrol ve denet grubu öğrencilerinin başarısının, kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek olduğu, teknoloji kullanımının olduğu derslerin öğrencilerin ilgisini çektiği, öğrencilerin teknoloji kullanımını yararlı bulduğu, konuların anlaşılır ve daha kapsamlı öğretilbildiği, teknoloji kullanım öncesi ve sonrası ölçümlerde anlamlı düzeyde farklılık olduğu, sonrasında gözlemlenen farklar arasında öğrencilerin akademik başarı düzeylerini arttırdığı bulunmuştur.
Albayrak, 2014	Etkileşimli tahta teknolojisinin derslerde sıklıkla kullanıldığı, konu anlatımı, sunum gösterme ve video izletme aktiviteleri konusunda kolaylık sağladığı, teknoloji kullanımının sınıf içerisinde iletişimi arttırdığı, öğrenci ve öğretmenler adına zamandan tasarruf ettirdiği, öğrencilerin katılımını arttırdığı, geleneksel eğitime kıyasla daha yararlı olduğu rapor edilmiştir.
Tercan, 2012	Fen ve teknoloji dersi alt kavramı olan kuvvet ve hareket ünitesi kapsamında kullanılan teknolojik materyallerin öğrencilerin başarı düzeylerini anlamlı şekilde arttırdığı, fen ve teknoloji dersinde teknolojik materyaller kullanımının öğrencilere kalıcı, etkili öğrenme sağladığı, zamandan tasarruf ettiği, öğretimi kolaylaştırdığı ve verimli olduğu, öğrenmeyi kolaylaştırdığı ve pek çok öğrenme problemini ortadan kaldırdığı sonucuna ulaşılmıştır.
Yıldız, 2011	Teknoloji kullanımının eğitim ve öğretimde öğrencilere konforlu öğrenme alanı sunduğu, zaman ve mekân esnekliği sunduğu, fırsat eşitliği sunduğu, anında ger dönüş alma, farklı kültürler ile etkileşim, ekonomik olması, eğitime yardımcı olduğu, öğrencilerin ders ilgilerini arttırdığı sonucuna varılmıştır.
İlgaz, 2008	Öğrencilerin derslerde teknoloji kullanımının yararlı olduğunu düşündüğü, eylemsel ve duyuşsal açıdan yararlı olduğu, öğrenim kolaylığı sunduğu rapor edilmiştir.
Öztaş, 2012	Teknoloji eğitiminin öğrencilerin derse katılımlarının arttırdığı, dersleri daha iyi öğrendikleri, tebeşir yerine akıllı tahta kullanımının öğrenciler için daha hijyenik olduğu, öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin arttığı sonucuna varılmıştır.

Okul Öncesi Dönemde Teknoloji Kullanımının Olumsuz Yönleri

Okul öncesi dönemde bulunan çocuklarda teknoloji kullanımının olumlu yönlerinin yanında birtakım olumsuzlukları da beraberinde getirdiği görülmektedir. Okul öncesi dönemde bulunan çocuklarda teknolojinin olumsuz yönlerine ilişkin araştırma bulguları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul Öncesi Dönemde Teknolojinin Olumsuz Yönleri Üzerine Yapılan Araştırmalar

Yazarlar	Araştırma Bulguları
Özdemir- Ürün, 2022	Ebeveyn görüşlerine göre okul öncesi dönemde bulunan çocukların teknolojik araçların başında uzun süre vakit geçirmelerinin hareketsizliğe, zamanın boşa geçirilmesine, sanal karakterlere özenmeye, zararlı içeriklere maruz kalmaya, yorgunluk hissine, bedensel ağrılar yaşamaya ve uykusuzluğa neden olduğu belirlenmiştir.
Gölge, 2022	Okul öncesi dönemde bulunan çocuklarda dijital oyun bağımlılığının saldırganlık ve şiddet eğilimini arttıran bir unsur olduğu rapor edilmiştir. Aynı çalışmada saldırganlık eğilimi artan çocukların sadece eşyalara ve arkadaş çevresine değil, aynı zamanda diğer aile üyelerine karşı da şiddet eğilimlerinin yükseldiği belirtilmiştir.
Özdemir- Ürün & Oğuz- Atıcı, 2022	Okul öncesi dönemde bulunan çocuklarda dijital oyun oynamanın yararları ile zararlarının ele alındığı araştırmada oyunların temel zararlarının başında çocuklarda öfke ve üzüntüye neden olmasının geldiği tespit edilmiştir.
Aksoy, 2021	Öğretmen görüşlerine göre okul öncesi eğitiminde teknoloji kullanımının her ne kadar öğrenmeyi kolay hale getirirse de çocukların duygusal ve sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.
Oğuz & Kutluca, 2020	Ebeveyn görüşlerine göre okul öncesi dönemde bulunan çocukların dijital teknolojiler karşısında uzun süre vakit geçirmesinin kendilerini ifade edebilme becerilerini azalttığı ve sosyal gelişimi olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.
Bayrak- Çelik, 2020	Ebeveyn görüşlerine göre okul öncesi dönemde bulunan çocukların uzun süre televizyon izlemelerinin birçok olumsuzluğu beraberinde getirdiği tespit edilmiştir. Söz konusu olumsuzlukların başında televizyon izlerken çocukların dikkatlerini farklı bir yere çekmemelerinin ve aile yaşamından uzaklaşmalarının geldiği bulunmuştur. Bunun yanında çocukların televizyon karşısında kendilerine uygun olmayan kişileri rol model almaya başladıkları rapor edilmiştir.
Cengiz- Saltuk & Erciyes, 2020	Ebeveyn görüşlerine göre okul öncesi dönemde bulunan çocukların teknolojik araçları sıklıkla kullanmalarının dijital ortamda birçok uygunsuz görüntü ile karşılaşmalarına neden olduğu, bunun yanında çocukların şiddet içerikli görsellere sıklıkla maruz kaldıkları tespit edilmiştir.
Özcan & diğerleri, 2020	Ebeveyn görüşlerine göre 4-6 yaş grubunda bulunan çocuklarda teknoloji kullanım sıklığı arttıkça sosyal uyum sağlama, amaç oluşturma, görevlerini tamamlama ve yaptığı eylemlerin sonuçlarını kabul etme becerilerinde anlamlı azalma meydana geldiği bulunmuştur.
Günüç & Atlı, 2018	Ebeveyn görüşlerine göre 18-24 aylık bebeklerde teknoloji kullanımının psikolojik gelişimi olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur. Özellikle susması ya da sakinleşmesi için kendisine telefon verilen çocukların telefon ellerinden alındıktan sonra huysuzlaştığı ve ağlamaya başladığı tespit edilmiştir. Aynı çalışmada teknolojik materyallerden uzaklaşmanın çocuklarda inatçılığa

	neden olduğu rapor edilmiştir.
Şalcı ve ark., 2018	Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre 3-6 yaş aralığında bulunan çocukların akıllı cihazlar kullanmalarının birtakım olumsuzluklara neden olduğu bulunmuştur. Söz konusu olumsuzlukların başında öfke, saldırganlık, içe kapanma eğilimi, obezite, yeme bozuklukları ile göz bozukluklarının geldiği tespit edilmiştir.
Bulut, 2018	Ebeveyn görüşlerine göre okul öncesi dönemde bulunan çocukların teknolojik araçları sıklıkla kullanmasının sinirlilik haline, tuvaletini tutma davranışına, hareketsizliğe, tembelliğe ve zihinsel durgunluğa neden olduğu rapor edilmiştir. Aynı çalışmada bağımlılık düzeyinde teknoloji kullanımının arkadaşlık kurmada zorlanmaya ve sanal karakterlere özenmeye zemin hazırladığı tespit edilmiştir.

SONUÇ

Yapılan bu araştırma kapsamında incelenen akademik çalışmalarda okul öncesi dönemde bulunan çocuklarda teknoloji kullanımının öğrenmeye katkı sağladığı ve akademik başarıyı yükselttiği bulunmuştur. Bu noktada teknolojik materyallerin özellikle eğitsel amaçlı kullanılmasının çocuk gelişimini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Okul öncesi dönemde özellikle eğitim sürecinde teknolojik ders materyallerinin öğrenmeyi pekiştirmesi, tekrar ve pratik yapma imkânı vermesi ve öğrenmeyi eğlenceli hale getirmesinin öğrenmeyi daha kolay hale getirdiği belirlenmiştir. Öğrenmenin daha kolay hale gelmesinin yanında edinilen bilgilerin daha kalıcı olmasında da teknoloji kullanımının önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Ancak yapılan literatür taraması sonunda eğitsel amaçlı teknoloji kullanımının yanında teknolojinin farklı amaçlar doğrultusunda kullanılmasının çocuklar üzerindeki olumlu etkilerine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında yapılan literatür taraması sonunda okul öncesi dönemde teknolojinin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bunun temelinde bağımlılık düzeyinde akıllı teknolojilerden yararlanmanın ve dijital teknolojileri kullanma sürecinde istenmeyen öğeler ile karşılaşmanın yattığı belirtilmiştir. Okul öncesi dönemde teknolojinin temel zararlarının başında sosyal ve duygusal gelişimi olumsuz yönde etkilemenin, şiddet ve saldırganlık eğilimini arttırmanın, kendini sosyal çevreden soyutlamanın, yorgunluk ve uykusuzluğun geldiği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman okul öncesi dönemde teknolojinin bilinçli ve amacına uygun kullanılmamasının yarardan ziyade farklı olumsuzluklara neden olduğu görülmektedir. Bu noktada okul öncesi dönemde çocukların teknolojinin beraberinde getirdiği zararlarından korunması için ebeveynleri bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akçay, A. (2016). Okulöncesi eğitimi almanın öğrencilerin dil becerilerinin gelişimine etkisi. *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 15-28.
- Akdeniz, A. R., Öztürk, M., & Bakırcı, H. (2017). Bilgisayar destekli öğretim uygulamalarının sekizinci sınıf öğrencilerinin fen dersi akademik başarılarına ve

- bilginin kalıcılığına etkisi. *HAYEF Journal of Education*, 14(2), 59-77. doi: 10.26650/hayef.2017.14.2.0007
- Akgün, M., & Koru-Yücekaya, G. (2015). Akıllı tahta kullanımına yönelik öğrenci tutumu ve öğretmen görüşlerinin incelenmesi (Ankara ili örneği). *E-Journal of New World Sciences Academy*, 10(3), 1-11. doi: 10.12739/NWSA.2015.10.3.E0023
- Akkaya, S. (2021). EBA'nın uzaktan eğitim sürecinde verimli kullanımına dönük ilkökul öğrencilerinin görüşleri üzerine eylem araştırması. *Enderun Dergisi*, 5(2), 144-164.
- Aksoy, T. (2021). Okul öncesi dönemdeki çocukların eğitiminde teknoloji kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Temel Eğitim*, (11), 30-38. doi: 10.52105/temelegitim.11.3
- Albayrak, E. (2014). *Fatih projesi kapsamındaki okullarda bilişim teknolojilerinin kullanımının sınıf yönetimi açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Ambad, S. N. A., Kalimin, K. M., & Yusof, K. M. A. (2017). The effect of internet addiction on students' emotional and academic performance. *E-Academia Journal*, 6(1), 86-98.
- Aslan, S. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının ilkökuma yazma öğretiminde animasyon ve simülasyon kullanımına yönelik deneyimleri ile ilgili görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(4), 1133-1148.
- Avcı, D., Selçuk, K. T., & Kaynak, S. (2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların ekran ilişkileri ve belirleyicileri. *Güncel Pediatri*, 17(1), 17-33. doi: 10.32941/pediatri.544465
- Ayan, S., & Memiş, U. A. (2012). Erken çocukluk döneminde oyun. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 143-149.
- Aydın, F., & Şahin, Ç. (2021). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitimde sanal gerçeklik kullanımına ilişkin görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 123-139.
- Bağcı-Çetin, B. (2023). The role of self-regulation skills and digital game addiction tendencies in predicting preschool children's prosocial behaviors. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 10(3), 555-572. doi:10.30900/kafkasegt.1265649
- Ballıel-Ünal, B., & Hastürk, H. G. (2018). Fen bilimleri dersinde eğitim bilişim ağı (eba) kullanımının ortaokul öğrencilerinin akademik başarılarına etkisi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 4(7), 327-342.
- Başaran, M., Ülger, I. G., Demirtaş, M., Kara, E., Geyik, C., & Vural, Ö. F. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin teknoloji kullanım durumlarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(37), 4619-4645. doi: 10.26466/opus.903870
- Bayrak-Çelik, S. (2020). Okul öncesi eğitime devam eden çocukların televizyon izlemelerine yönelik ebeveynlerin görüşlerinin incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 6(24), 224-230. doi: 10.29228/kesit.45960
- Bayramoğlu, E., & Güzel-Gürbüz, P. (2023). Ortaokul öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 24-43.
- Begde, Z., & Özyürek, A. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 204-232. doi:10.17539/aej.07642

- Bostancıoğlu, A. (2017). Teknolojinin dil öğretiminde kullanımı: lisans seviyesinde verilen bir bilgisayar destekli dil öğretimi dersinden yapılan çıkarımlar. *Electronic Turkish Studies*, 12(6), 89-102. doi: 10.7827/TurkishStudies.11555
- Bulut, A. (2018). Okul öncesi öğrencilerinin teknoloji kullanımlarına ilişkin alışkanlıklarının gelişim özellikleri üzerindeki etkileri. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), 52-69.
- Büyük, K. (2022). Elektronik eğitim içeriklerinde animasyon ve 3D hareket yakalama tekniği (MOCAP) kullanımının faydaları. *Dijital Teknolojiler ve Eğitim Dergisi*, 1(2), 110-129. doi: : 10.5281/zenodo.7487706
- Canbek, G., & Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33-39. doi: 10.2339/2007.10.1.33-39
- Cengiz-Saltuk, M., & Erciyes, C. (2020). Okul öncesi çocuklarda teknoloji kullanımına ilişkin ebeveyn tutumlarına dair bir çalışma. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 4(2), 106-120. doi: 10.17932/IAU.EJNM.25480200.2020.4/2.106-120
- Çopur, E. (2022). Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde gerçekleştirilen matematik derslerinde materyal kullanımı hakkındaki görüşleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 2(1), 100-116.
- Dinç, B. (2002). *Okulöncesi eğitimin 4-5 yaş çocuğunun sosyal gelişimine etkileri konusunda öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ergüney, M. (2017). İnternetin okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerindeki etkileri hakkında bir araştırma. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 1917-1938. Doi: 10.7816/ulakbilge-05-17-10
- Gölge, A. (2022). *Okul öncesi dönem çocukların dijital oyun bağımlılık eğilimi ve oyun türlerine göre saldırganlık yönelimlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Gülây, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkiler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 82-93.
- Günsel, A. M. (2004). *İlköğretimde beden eğitimi ve uygulamaları*. 1. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Günüç, S., & Atli, S. (2018). 18-24 aylık bebeklerde teknolojinin etkisine yönelik ebeveyn görüşleri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 1-22. doi: 10.15805/addicta.2017.5.2.0047
- Hasırcı, S., Sevimli, D., & Durusoy, E. A. (2009). *Gelişim ve öğrenme*. 1. Baskı. Adana: Nobel Kitabevi.
- İlgaz, H. (2008). *Uzaktan eğitimde teknoloji kabulünün ve topluluk hissinin öğrenen memnuniyetine katkısı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Işıkoğlu-Erdoğan, N., Yoleri, S., & Tetik, G. (2017). Ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty*, (42), 226-239. doi: 10.21764/efd.88048
- Kandır, A., & Alpan, U. Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(14), 33-38.
- Karaman, H., & Ayhan, H. (2021). Çocuğa yönelik teknolojik ihmal ve istismar. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 8(1), 43-59.

- Karoğlu, H., & Ünüvar, P. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 231-254. doi: 10.21764/efd.12383
- Kayış, L., & Ayas, T. (2024). Ortaokul öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 11(1), 30-68.
- Kerkez, F. İ. (2012). Sağlıklı büyüme için okulöncesi dönemdeki çocuklarda hareket ve fiziksel aktivite. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(1), 34-42.
- Keser, H., & Çakır, H. (2009). Çoklu zeka kuramına göre hazırlanmış olan bilgisayar destekli trafik eğitimine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kastamonu Education Journal*, 17(3), 835-848.
- Kısa, Ö. (2018). *Ortaokul öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal beceri düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırklareli.
- Koyuncu-Şahin, M., Çoban, A. E., & Karaman, N. G. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin medyanın çocukların beslenme alışkanlıkları ve bozuklukları üzerindeki etkisine yönelik bakış açıları. *İlköğretim Online*, 17(1), 125-142. doi 10.17051/ilkonline.2018.413749
- Köksal, G., & Gökmen-Özel, H. (2008). *Okul öncesi dönemde obezite*. 1. Baskı. Ankara: Klasmat Matbaacılık.
- Köysüren, M., & Üzel, D. (2018). The effect of using technology in mathematics teaching to mathematical literacy of grade 6 students. *Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science & Mathematics Education*, 12(2), 81-101. doi: 10.17522/balikesirnef.506418
- Kuzgun, H., & Özdiç, F. (2017). Okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(Özel sayı), 83-102.
- Novitasari, A., Putri, A. Z. E., Hidayat, E. M., Muafiroh, A., & Indriatie, I. (2023). Analyzing the relationship between digital game addiction and developmental levels aged 4-6 years old. *International Journal of Advanced Health Science and Technology*, 3(2), 68-71. doi: 10.35882/ijahst.v3i2.188
- Oğuz, B. N., & Kutluca, A. Y. (2020). Okul öncesi dönemde çocukları olan ebeveynlerin teknoloji kullanımına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 39(2), 252-268. doi: 10.7822/omuefd.727132
- Oral, T. (2016). Kişilik gelişimi. Arslan, E. (Ed.). *Erken çocukluk döneminde gelişim* (ss. 85-109). Ankara: Eğiten Kitap.
- Önder, R. (2015). *Biyoloji dersinde akıllı tahta kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, akıllı tahta kullanımına ve derse yönelik tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öner, D. (2020). The using technology and digital games in early childhood: An investigation of preschool teachers' opinions. *Inonu University Journal of the Graduate School of Education*, 7(14), 138-154. doi: 10.29129/inujse.715044

- Özcan, F., Çağlar, A., & Pekdoğan, S. (2020). 4-6 yaş grubu çocukların sosyal becerileri ve teknoloji kullanımları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 28(2), 709-717. doi: 10.24106/kefdergi.697168
- Özçelik-Demir, A. (2021). *Altıncı ve yedinci sınıf ortaokul öğrencilerinin sosyal becerileri ile teknoloji bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Özdemir-Ürün, B. C. (2022). *Okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımının ebeveyn ve çocuk görüşleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Özdemir-Ürün, B. C., & Atıcı, V. O. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının dijital oyunlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Pearson Journal*, 7(17), 38-54. doi: 10.46872/pj.439
- Özel, Ö., & Yay, S. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımının incelenmesi. Baltacı, Ö. (Ed.). *Eğitim bilimleri araştırmaları – IV* (ss. 141-158). Frankfurt: CEEOL.
- Öztan, A. C. (2012). *Fen ve teknoloji öğretiminde akıllı tahta kullanımının ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özyürek, A., Özkan, İ., Begde, Z., & Yavuz, N. F. (2015). Okul öncesi dönemde beden eğitimi ve spor. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3, 479-488. doi: 10.14486/IJSCS314
- Paulus, F. W., Hübler, K., Mink, F., & Möhler, E. (2021). Emotional dysregulation in preschool age predicts later media use and gaming disorder symptoms in childhood. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 1-11. doi: 10.3389/fpsy.2021.626387
- Saltalı, N. D. (2013). Okul öncesi dönemde duygusal becerilerin geliştirilmesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 107-120.
- Sayan, H. (2016). Okul öncesi eğitimde teknoloji kullanımı. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5(13), 67-83.
- Şalcı, O., Karakaya, K., & Tatlışme, S. (2018). Akıllı cihaz kullanımının 3-6 yaş çocukların gelişimine etkisinin okul öncesi öğretmenleri görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4, 53-63.
- Şenol, Y., Şenol, F. B., & Can Yaşar, M. (2024). Digital game addiction of preschool children in the Covid-19 pandemic: Social emotional development and parental guidance. *Current Psychology*, 43(1), 839-847. doi: 10.1007/s12144-023-04323-8
- Şimşek, V. (2022). *STEM eğitimi uygulamalarının okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Alanya.
- Tercan, İ. (2012). *Akıllı tahta kullanımının öğrencilerin fen ve teknoloji dersi başarı, tutum ve motivasyonuna etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Terzioğlu, S. D., & Kurtuldu, M. K. (2024). Ortaokul 5. sınıf müzik dersi nota ve sus değerleri öğretiminde Wordwall uygulaması kullanımının etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(1), 899-919.
- Topses, G., & Bulut-Serin, N. (2012). *Psikolojik danışma ve kişilik kuramları*. 1. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Tuğrul, B. (2006). Okul öncesi dönemde düşünme becerilerinin gelişmesinde yaratıcı bir süreç olarak drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(2), 67-80.
- Tümekaya, S. (2011). Dil gelişimi. Deniz, M. E. (Ed.). *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim* (ss. 27-52). Ankara: Ertem Basım.
- van Endert, T. S. (2021). Addictive use of digital devices in young children: Associations with delay discounting, self-control and academic performance. *PloS one*, 16(6), 1-12. doi: 10.1371/journal.pone.0253058
- Yavaş-Çelik, M. (2024). The relationship between digital game addiction tendency and depressive symptoms in children (36–72 months). *Children*, 11(5), 520-530. doi: 10.3390/children11050520
- Yazgan-İnanç, B., Bilgin, M., & Kılıç-Atıcı, M. (2005). *Gelişim psikolojisi çocuk ve ergen gelişimi*. 2. Baskı. Adana: Nobel Kitabevi.
- Yıldırım, M. S., & Yelken, T. Y. (2020). Yeni neslin teknoloji kullanımının okul ortamına etkileri hakkında lise öğretmenlerinin görüşleri. *Journal of Advanced Education Studies*, 2(2), 133-157. doi: 10.48166/ejaes.708077
- Yıldız, E. (2011). *Web-tabanlı senkron derslerin öğretmen adaylarının uzaktan eğitime karşı tutumları ve senkron teknolojileri kabulleri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Yılmaz, H., & Arslan, E. (2024). Examining the relationship between social-emotional well-being and psychological resilience of preschool children and their tendencies toward digital play addiction. *Journal of Education*, 11(1), 53-69. doi: 10.21666/muefd.1372901
- Yılmaz, H., & Arslan, E. (2024). Okul öncesi öğretmenlerinin dijital okuryazarlıkları ile okul öncesi eğitimde teknolojik araç-gereç kullanımına yönelik tutumları arasındaki ilişkinin sınıfta teknoloji kullanımına göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 732-751. doi: 10.17679/inuefd.1418267
- Yiğit-Koyunkaya, M. (2017). Matematik öğretmeni adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgilerinin gelişimini amaçlayan bir öğretim deneyi. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 8(2), 284-322.

EXTENDED ABSTRACT

This study examined the positive and negative aspects of technology use in preschool children. Özdemir-Ürün, (2022), according to parents' opinions, has determined that preschool children spending long periods of time in front of technological devices causes inactivity, wasting time, envying virtual characters, exposure to harmful content, feeling tired, experiencing physical pain and insomnia. Gölge (2022) reported that digital game addiction in preschool children is a factor that increases aggression and violence. In the same study, it was stated that children with increased aggression tendencies increase their violence not only against objects and their circle of friends, but also against other family members. Özdemir-Ürün & Oğuz-Atıcı (2022) investigated the benefits and harms of playing digital games in preschool children and determined that the main harms of games are that they cause anger and sadness in children. Aksoy (2021), according to teachers' opinions, although the use of technology in preschool education makes learning easier, it negatively affects the emotional and social development of children. According to Oğuz & Kutluca (2020), according to

parents' opinions, it has been determined that preschool children spending long periods of time in front of digital technologies reduces their ability to express themselves and negatively affects social development. According to Bayrak-Çelik (2020), according to parents' opinions, it has been determined that preschool children watching television for long periods of time brings with it many negativities. The most important of these negativities is that children do not draw their attention to anything else while watching television and that they distance themselves from family life. In addition, it has been reported that children begin to take unsuitable people as role models in front of the television. According to Cengiz-Saltuk and Erciyas (2020), it was determined that according to parents' opinions, preschool children's frequent use of technological devices causes them to encounter many inappropriate images in the digital environment, and in addition, children are frequently exposed to violent images. According to parents' opinions, Özcan et al. (2020) found that as the frequency of technology use increases in children aged 4-6, there is a significant decrease in their skills for social adaptation, goal setting, completing tasks, and accepting the consequences of their actions. According to parents' opinions, Günüş and Atlı (2018) found that technology use in 18-24 month-old babies negatively affects psychological development. It was determined that children who were given a phone to be quiet or calm down in particular became cranky and started crying after the phone was taken away from them. In the same study, it was reported that moving away from technological materials causes stubbornness in children. According to preschool teachers' opinions, Şalcı et al. (2018) found that the use of smart devices by children aged 3-6 causes some negative effects. It has been determined that the most important of these negativities are anger, aggression, introversion, obesity, eating disorders and eye disorders. Bulut (2018) reported that according to parents' opinions, frequent use of technological tools by preschool children causes irritability, toilet holding behavior, inactivity, laziness and mental stagnation. In the same study, it was determined that technology use at the level of addiction paves the way for difficulty in making friends and emulating virtual characters. Yılmaz & Arslan (2024) concluded that the use of technology positively affects students' participation in the lesson, that teachers find it useful in terms of material use and that interest in the lesson can be achieved. Büyük (2022) found that the use of technology facilitates students' learning by reinforcing their lessons, offers different materials due to students' different characteristics, offers students diversity in terms of product and process, allows teachers to design and develop a wide variety of lesson contents according to their lesson content, provides students with flexibility in terms of time and space, and also allows students to easily access the information they want whenever they want, enables the production of current and new content, supports students' creativity, reduces students' need for materials in the learning area, offers materials that facilitate the learning area such as simulation, increases students' desire for lessons, and helps them practice theoretical knowledge. Çopur (2022) reported that the use of technology in mathematics education provided within the scope of distance education is very beneficial for students, they can easily perceive concepts, students' mathematical success levels increase, and teachers find the use of technology useful. Akkaya (2021) concluded that the use of technology helps students reinforce the subjects, they find it useful in preparing for exams, they create themes using their own creativity, problems are solved in live lessons and they do not experience any problems, educational games and subject narration are interesting, students' motivation for technological materials is high and they are naturally more involved in the lessons.

AFET DURUMUNDA TOPLU BESLENME YÖNETİMİ

MASS NUTRITION MANAGEMENT IN CASE OF DISASTER

*Yasemin GÜZEL¹, Ülkü DEMİRCİ²

İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Merkezi Gastronomi ve Mutfak Sanatları,
İstanbul, Türkiye, <https://orcid.org/0009-0002-5949-4757>
İstanbul Aydın Üniversitesi Beslenme Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye,
<https://orcid.org/0009-0002-5949-4757>
*e-mail: yaseminguzel@stu.aydin.edu.tr

ÖZET

Sağlığın korunması ve geliştirilmesinde sağlıklı beslenmenin büyük bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Özellikle sağlıklı ve dengeli beslenmenin insan yaşamını olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Ancak bazı olumsuz yaşam koşulları insanların sağlıklı ve dengeli beslenme alışkanlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun yanında olumsuz yaşam olayları sağlıklı gıdaya erişimi engellemekte, toplumun büyük bir bölümünde gıda güvenliğini tehdit etmektedir. Söz konusu olumsuz yaşam olayları arasında doğal afetlerin büyük bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda da doğal afetlerin beslenme alışkanlıklarını olumsuz yönde etkilediği, sağlıklı gıdaya erişimi engellediği ve gıda güvenliğini tehlikeye soktuğu belirtilmektedir. Bu durum doğal afetlerden sonra da insanların sağlıklı bir biçimde beslenmeleri için gerekli önlemlerin alınmasını zorunlu hale getirmektedir. Bunun sağlanabilmesi için öncelikli olarak doğal afetlerin ardından toplu beslenme yönetimine ilişkin politikaların gözden geçirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada afet durumunda toplu beslenme yönetiminin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğal afetler, beslenme, toplu beslenme yönetimi

ABSTRACT

It is known that healthy nutrition has great importance in protecting and improving health. It is known that healthy and balanced nutrition positively affects human life. However, some negative living conditions negatively affect people's healthy and balanced eating habits. In addition, negative life events prevent access to healthy food and threaten food security in a large part of the society. It is known that natural disasters have a great impact among these negative life events. Studies in the literature also state that natural disasters negatively affect eating habits, prevent access to healthy food and endanger food security. This situation makes it necessary to take the necessary precautions for people to eat healthily after natural disasters. In order to ensure this, policies regarding mass nutrition management after natural disasters should be reviewed first. Within the scope of this study, it was aimed to evaluate mass nutrition management in case of disaster.

Key Words: Natural disasters, nutrition, mass nutrition management

GİRİŞ

Beslenme kelimesi, insanlığın varoluşu kadar köklü bir tarihe sahiptir. Bunun sebebi, beslenmenin insanların temel ihtiyaçlarından biri olmasıdır. Tarihsel süreçte insanların beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıkları ilk yöntemlerden biri avcılık ve toplayıcılıktır. Bu beslenme yöntemi, ilkel dönemlerde ortaya çıkmıştır ve dönemin sosyo-kültürel özelliklerini yansıtan önemli bir yapıdır. Bu dönemde beslenme büyük ölçüde avcılıkla edinilen besinlerle ve çevreden toplanan bitkilerle sürdürülmektedir (Işkın & Saruşık, 2017). Beslenme, yaşamın sürdürülebilmesi ve sağlığın muhafaza edilebilmesi için yiyeceklerin tüketilmesi eylemi olarak tanımlanmaktadır. "Yeterli ve dengeli beslenme", bireylerin sağlık durumlarını koruyup iyileştirebilmeleri için temel esaslardan birisidir. Hem

bireyin kendisinin hem de ailenin ve tüm toplumun sağlık durumunun gelişmesi ve iyileşmesi açısından sağlıklı beslenmenin önemli katkıları bulunmaktadır (Özcebe & Bosi, 2013).

Her ne kadar yeterli, dengeli ve sağlıklı beslenme insan yaşamında önemli bir yere sahip olsa da yaşam döngüsünü bozan bazı faktörler dengeli ve sağlıklı beslenmenin önüne geçebilmektedir. Söz konusu olumsuz yaşam olaylarının başında da doğal afetler gelmektedir. Yapılan araştırma bulguları doğal afetler sonrasında insanların beslenme alışkanlıklarında olumsuz değişimler meydana geldiğini göstermektedir (Miyagawa ve ark., 2020; Nadjarzadeh ve ark., 2019; Tsuboyama-Kasaoka & Purba, 2014).

İnsanların yaşamını tehlikeye sokan, can kaybına ve maddi kayıplara neden olan felaketler genel olarak “doğal afetler” olarak adlandırılır. Doğal afetler, her yıl dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan insanların hayatlarını, yakınlarını ya da evlerini kaybetmelerine yol açmaktadır. İnsanların hayatını tehlikeye sokan doğal afetler arasında deprem, heyelan, sel, patlama, çığ, kaya düşmesi, volkanik patlamalar gibi felaketler yer almaktadır. Depremler, doğal afetler içerisinde en yıkıcı olanlardan biridir (Bilik, 2015; Chaudhary & Piracha, 2021). Doğal afetler, insanlık tarihinin başından beri var olan ve toplumları etkileyen en önemli sorunlar arasındadır. Tarihsel süreçte toplumların yaşamlarını belli bir düzeyde etkileyen afetler oldukça yıkıcı doğa olaylarıdır. Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmelere rağmen doğal afetler toplumları önemli ölçüde etkilemeye devam etmektedir (Özel, 2013).

Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen genel afet tanımına göre afet, bireylerin can kaybına, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara yol açan, hayatın olağan akışını bozarak veya durdurarak hayatı derinden etkileyen, yerel olanakların yetersiz kaldığı her türlü doğal, insan kaynaklı ya da teknolojik olaylar olarak ifade edilmektedir (Dölek, 2016). Bir olayın afet olarak kabul edilebilmesi için AFAD’a göre bu olayın insanları doğrudan maddi ve manevi zarara uğratması, bireylerin yaşamını olumsuz yönde etkilemesi gerekmektedir. Afet kapsamında bulunan olaylar arasında depremler, yangınlar, seller, çığ, patlamalar, toprak kayması, erozyon, zehirli madde sızıntıları, tsunami, çölleşme, kuraklık, terör, savaşlar gibi olaylar yer almaktadır (AFAD, 2012). Afetler doğal sebeplerden ya da insan ve teknolojik kaynaklı sebeplerden dolayı meydana gelebilir. İnsan ve teknolojik sebepli afetler arasında savaşlar, ayaklanmalar, zehirli madde sızıntıları, ulaşım kazaları, nükleer patlamalar, mühendislik hataları gibi olaylar bulunmaktadır. Bu afetler teknik ve teknolojik yetersizliklerden, ihmallerden ya da uygulama ve yönetimdeki hatalardan kaynaklanmaktadır. Bazen de doğal afetler, insan kaynaklı afetlerin oluşmasında rol oynayabilmektedir. Yaşanan doğal afetler sonrasında bazen zincirleme afet durumları oluşabilmekte, bu afetler insan kaynaklı ve teknolojik afetlerin oluşumuna zemin hazırlayabilmektedir (Erkan, 2010: 7). Kuraklık ve çölleşme, insan kaynaklı doğal afetlere örnektir. Kurak ve yarı kurak bölgelerde yaşanan çölleşme sonucunda yaşamak için ihtiyaç duyulan kaynakların birçoğu yok olmaktadır. Çölleşme; toprak tuzluluğu, yer altı ve yer üstündeki kaynakların tükenmesi, doğal bitki örtüsünün tahrip edilmesi ve erozyonun hızlanması ile ortaya çıkmaktadır. Kurak ve yarı kurak alanlarda arazilerin yanlış kullanılması, aşırı otlama yapılması, ormanların tahrip edilmesi gibi durumlar çölleşmeyi hızlandıran nedenlerdir (Öner & Sıvacıoğlu, 2010; Emadodin ve ark., 2019; Stringer ve ark., 2009).

Genel olarak doğal afetlerin iki taraflı olduğu bilinmektedir. Doğal afetlerin bir kısmı sürekli tekrarlayan doğal olaylardan meydana gelirken, bazı afetler ise insanların dünya üzerindeki

faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. Bir doğa olayının afet olarak değerlendirilebilmesi için insan faaliyetleri ile bir noktada çakışması gerekmektedir. Örneğin, deprem ve sel gibi felaketlerin yaşandığı bölgelerde insanlar yaşayamazlar. Bununla birlikte, insanların barınmadığı ve insana ait yapıların yer almadığı bölgelerde yaşanan deprem ve sel gibi olaylar afet olarak değerlendirilmemektedir (Dölek, 2016). Yaşanan afetlerden sonra hayatın normal akışı sekteye uğramaktadır. Afetler çoğu zaman can ve mal kayıplarına yol açarak toplum üzerinde yıkıcı bir etki yaratmaktadır. Bir afet sonrasında hayatta kalan bireyler için ise beslenme ihtiyacının en önemli ihtiyacıdır. Deprem gibi afetler ve acil durumlar için alınması gereken önemli önlemlerden biri de uzun raf ömrüne sahip, pişirilmesi gerekmeyen gıda ürünlerinin saklanması ve hazır edilmesidir (AFAD, 2012). Afet durumları sonrasında gıdaların hijyeni ve sanitasyonu için gereken çalışmaların yapılması ve önlemlerin alınması, su ve gıda kontaminasyonunun önüne geçmek için büyük önem taşımaktadır (Peyravi ve ark., 2019; Kızılay, 2017).

Afetler, hem toplumun yaşamını hem de kurumsal yapıları önemli ölçüde etkilemektedir. Doğal sebeplerle de ortaya çıksa, insan kaynaklı da olsa doğal afetler bireyleri, kurumları, çevreyi ve maddi unsurları etkilemekte, büyük yıkımlara sebebiyet vermektedir. Afetlerin temel olarak iki tarafı bulunmaktadır. Bir taraftan afetler tekrarlayan doğal olaylardan oluşurken, diğer taraftan ise insanların davranışlarından dolayı ortaya çıkan felaketlerdir. Bu anlamda, afetler hayatın doğal ve ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler sonucunda insan kaynaklı afetlerde büyük bir artış yaşanmıştır. İnsan faaliyetleri sonucunda doğal denge bozularak farklı tepkiler ortaya çıkarmış, bu da afetleri daha karmaşık bir unsur haline getirmiştir (Dölek, 2016).

Yaşanan büyük ölçekli afetler sonucunda öncelikle çocuklar, engelli bireyler, hamile ve emziren kadınlar, yaşlılar, kronik hastalıkları olanlar olmak üzere hayatta kalan tüm bireyler için gıda kıtlığı önemli bir risktir. Afet sonrasında meydana gelen beslenme ve enerji yetersizlikleri sonucunda felaketin ardından birçok sağlık sorunu ortaya çıkabilmektedir. Doğal afetlerin ardından uzun süreli ve kısa süreli beslenme hizmetleri sunulmaktadır (Sphere Association, 2018; Peyravi ve ark., 2019). Yapılan çalışmalar genellikle doğal afetlerin sağlıklı beslenmeyi engellediğini, besin maddelerine erişimi sınırladığını, gıda güvenliği sorununu ortaya çıkardığı ve yetersiz beslenme ile ilişkili sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına zemin hazırladığını göstermektedir (Ainehvand ve ark., 2019; Kousky, 2016; Ji ve ark., 2020; Sudo ve ark., 2021; Yin & Dong, 2015). Doğal afetlerden sonra afetzedelerin sağlıklı ve dengeli beslenme alışkanlıklarını kısa sürede geri kazanmaları için afet sonrası beslenme önerilerinin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada afet durumunda toplu beslenme yönetiminin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Beslenme Kavramı ve Beslenmenin Önemi

Beslenme kavramsal olarak tanımlanacak olursa insan vücudunun varlığını sürdürebilmesi, yıpranan ya da hasar alan dokuların kendini yenileyebilmesi, organizmanın harcadığı maddeleri geri alarak büyümesi için ihtiyaç duyduğu besin maddelerinin sindirim yoluyla vücuda alınmasından bu maddelerin organizmada özümlemesine kadar olan süreç şeklinde ifade edilebilir (Tayar & Haşıl-Korkmaz, 2007). Farklı bir deyişle büyümek, olgunlaşmak, fizyolojik fonksiyonları sürdürmek, verimli ve sağlıklı olmak için besin maddelerinin kullanılması beslenme olarak tanımlanmaktadır (Şanlıer & Ersoy, 2005). Bireyler henüz anne

rahmindeyken başlayan beslenme, yaşlılık dönemi ve bireyin yaşamının sonuna kadar hayatın her anı büyük bir öneme sahiptir. Bir bireyin yaşamını bir biçimde devam ettirebilmesi için kırtan fazla gıda maddesine ihtiyacı vardır. Bundan dolayı besinler gereksinim ölçüsünde alınmalıdır. Çünkü beslenme ile kastedilen durum, yalnızca karnın doyması ya da istenilen her gıdayı yemek anlamı taşımamaktadır. Besin kelimesi, hayvan ve bitkilerin tüketilmeye uygun kısımları için kullanılmaktadır. Besin maddelerinde bulunan doku oluşturma ve yenilemeyi sağlayan, enerji veren, yaşam süresini biçimlendiren, vücudun ihtiyaç duyduğu her türlü organik ve inorganik unsur besin olarak tanımlanmaktadır (Şanlıer, 2003).

Temel olarak iki tür beslenme çeşidi bulunmaktadır. Bunlar yeterli ve dengeli beslenme ile yetersiz ve dengesiz beslenme olarak ayrılmaktadır. Sağlıklı bir büyüme ve gelişme süreci için, vücudun ihtiyaç duyduğu enerji miktarının karşılanması ve gerekli maddelerin vücuda sağlıklı, düzenli ve dengeli bir biçimde alınabilmesi yeterli beslenmeyi ifade etmektedir. Yetersiz beslenme ise bedenin ihtiyacı olan besinlerin ve enerjinin istenen ölçüde, türde ve nitelikte alınmaması durumudur (Şanlıer & Ersoy, 2003).

Sağlıklı beslenme, dengeli beslenme eylemedir. Sağlıklı beslenmek için çeşitli gıdalardan vücudun ihtiyaç duyduğu besin maddelerini uygun ölçüde almak ve vücut ağırlığını muhafaza etmek gereklidir. Sağlıklı beslenme süreci bireyin anne karnında var olmasıyla beraber başlamalı ve bedenin büyümesi, kendini yenilemesi, fonksiyonlarının eksiksiz çalışması ve hastalıkların önlenmesi için yaşam boyunca sürdürülmelidir. Bedensel faaliyetlerin eksiksiz bir biçimde devam ettirilebilmesi için bedenin gereksinim duyduğu enerji ve besin unsurlarının gerekli ölçülerde alınması ve bu maddelerin vücutta doğru şekilde kullanılması durumu “yeterli ve dengeli beslenme” olarak tanımlanmaktadır. Kısacası yeterli ve dengeli beslenme, sağlıklı beslenmeyi ifade etmektedir (Batmaz, 2018; Dalbudak ve ark., 2021; Morton ve ark., 2001).

Bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden gelişmiş bir bedene sahip olmalarında, bunun yanında ömür boyu sağlıklı bir hayat standardını korumaları için beslenmenin önemli bir yeri vardır. Barınma ve giyim ihtiyaçları gibi beslenme de bireylerin yaşam kalitesini yükseltmek ve bunu hayat boyunca sürdürebilmek için elzem bir ihtiyaçtır (Erem & Bektaş, 2023; Hoca & Türker, 2017; Şahin ve ark., 2013; Özgen-Özkaya, 2021). Yapılan araştırmalar insanların beslenme olmadan hayatta kalamayacaklarını göstermektedir ve sağlıklı bir hayat yaşamak için doğru besin maddelerinin alınmasının yani sağlıklı ve dengeli beslenmenin önemini vurgulamaktadır (Tayar & Haşıl-Korkmaz, 2007). Bireylerin diyetinde yaptıkları değişiklikler, yaşamları boyunca sağlıkları üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilere sebep olabilmektedir. Diyetle yapılan doğru değişimler, insanların sağlık durumunu korumasına katkıda bulunurken aynı zamanda diyabet, kanser, kalp-damar hastalıkları, tansiyon, kemik erimesi gibi hastalıkların da riskini azaltabilmektedir. Sağlıklı bireylerin yaşam kalitesinde de gözle görülür bir artış yaşanmaktadır. Yaşamın her döneminde yeterli ve dengeli beslenmenin önemi büyüktür. Uygun çevresel koşulları ile birleştiğinde sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşamın temel taşıdır. Bununla birlikte çeşitli sağlık hizmetlerinden yararlanılırken beslenmenin koruyucu ve tedavi edici özellikleri de göz önünde bulundurulmaktadır (Şanlıer, 2017).

Afet Durumunda Kısa Dönem Beslenme Hizmetleri

Kısa dönem beslenme hizmetleri, acil durumun yaşanmasının ardından ilk birkaç saat içerisinde başlayan ve 72 saatlik bir süre boyunca devam eden beslenme hizmetlerini kapsamaktadır. Acil beslenme kitleri, sıcak-soğuk içecekler, kumanya, yüksek enerji veren gıdalar afet sonrası erken dönemlerde kolay ve hızlı bir şekilde temin edilebilecek ürünler arasında bulunmaktadır (Kızılay, 2017). Acil beslenme kitinde en az bir tane tatlı, bir tane tuzlu bisküvi ve 200 ml meyve suyu ile birlikte 250 ml su bulunmaktadır. Kısacası acil beslenme kiti, sıcak yemek sunulana dek ihtiyaç duyulan bazı besin maddelerinin karşılanmasını sağlamaktadır (Peyravi ve ark., 2019; Herrera-Fontana ve ark., 2020). Deprem gibi afetlerden sonra beslenme ürünlerini uygun koşullarda saklamak zorlaşmaktadır. Bu sebeple süt ürünleri gibi kolay bozulabilecek ürünler afet sonrası için uygun değildir. Ayrıca bu dönemde besin zehirlenmelerine karşı da dikkatli olunmalıdır (Herrera-Fontana ve ark., 2020).

Afet sonrası ilk 3 gün boyunca beslenme gereksinimlerinin karşılanabilmesi için tasarlanan ve yüksek enerji veren besinlerin bulunduğu paket kumanya olarak adlandırılır. Yaşanan büyük afetler sonrası ve acil durumlar sırasında sıcak yemek sağlanması ilk günlerde gecikebilir. Bu durumda afetzedelerin beslenme gereksinimlerinin giderilebilmesi önem taşımaktadır. Kumanya içerisinde kısa sürede hazırlanabilecek ve kolayca erişilebilecek içme suyu, meyve, tatlı, ekme ve peynir gibi ürünler bulunmaktadır (Herrera-Fontana ve ark., 2020; Adeoya ve ark., 2022). İhtiyaç duyulduğu takdirde uzun süreli beslenme hizmetleri sırasında da ara öğün olarak kumanyalardan faydalanılabilir (Peyravi ve ark., 2019; Sphere Association, 2018).

İçme suyu, yaşamak için en önemli ihtiyaçtır. Suyun ardından, hava koşulları da değerlendirilerek sıcak ve soğuk yiyecekler gelmektedir. Çay ve çorba gibi çeşitli sıvı besinler de önem taşımaktadır (Adeoya ve ark., 2022). Gıda paketleri, acil durumun ardından toplu barınma alanlarında ve dağınık yerleşim bölgelerinde, afet mağduru bireylerin kendi kendilerine yemek yapma olanaklarına sahip oldukları durumlarda dağıtılmaktadır. Gıda paketlerinin dağıtımı, afet mağduru bireylerin normal hayatlarına dönmelerine katkı sağlamaktadır. Gıda paketi içeriği, Tablo 1’de paylaşılmıştır (Kızılay, 2017).

Tablo 1. Tip 1 ve Tip 2 Gıda Kolisi İçeriği

TİP 1 GIDA PAKETİ İÇERİĞİ		TİP 2 GIDA PAKETİ İÇERİĞİ	
MALZEME	MİKTAR (KG)	MALZEME	MİKTAR
Pirinç	2.5	Pirinç	2,5
Kuru fasulye	2	Kuru fasulye	2
Toz şeker	5	Toz şeker	5
Un	5	Un	5
Tuz	0,75	Tuz	0,75
Makarna	2	Makarna	2
Barbunya	2	Nohut	1
bulgur	2,5	Bulgur	2,5
TOPLAM	20,75	TOPLAM	20,75

Afet Durumunda Uzun Dönem Beslenme Hizmetleri

Afetzedelerin öncelikli ihtiyaçlarının belirlenmesi ve giderilmesinden sonra ilk 72 saatin ardından bireylerin geçici olarak kalacakları yerler ve bu yerlerdeki barınma süreleri hesaplanır. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak merkezi bir sistem üzerinden düzenli olarak yemek dağıtım hizmetleri gerçekleştirilmelidir (Sphere Association, 2018). Afet durumlarının ardından hayatta kalan bireylerin yaşamlarını sağlıklı bir biçimde devam ettirebilmeleri için su, enerji, vitamin ve protein ihtiyaçlarının yeterli düzeyde sağlanabilmesi, gıda hijyeni ve dengeli beslenmenin sürdürülebilmesi gerekmektedir (Kızılay, 2017; Mourey, 2008). Hamile ve emziren kadınların da hesaplama dahil edildiği çalışmalarda, afetzedelerin ilk aşamada enerji ihtiyaçları 2100 kalori olarak hesaplanmıştır. Afet sonrasında alınması gereken 2100 kalori enerjinin karşılanmasında 400 gram tahıl, 25 gram yağ, 60 gram bakliyat ve 15 gram şeker kullanılmaktadır. Enerji ihtiyacının %17'sinin yağlardan, %10 ila %12'sinin ise proteinlerden karşılanması gerekmektedir. Ancak hamile ve emziren kadınlar ile küçük çocuklarda bu oranlar farklılık gösterebilmektedir (Sphere Association, 2018; Peyravi ve ark., 2019). Afetlerin ardından yaşlı ve engelli bireylerde hareket yetersizliği, yetersiz ağız temizliği, iştah kaybı, kırıklar, yeme problemleri gibi sebeplerle yutkunma problemleri meydana gelebilmektedir (Mourey, 2008).

Afet dönemlerinde normal dönemlerdeki beslenme düzeninde bir değişim yaşanır. Bu dönemlerde taze meyve ve sebzelere ulaşım kısıtlıdır. Olağanüstü durumlar nedeniyle besin çeşitliliği normal dönemlere göre sınırlıdır. Bu sebeple afetzedelerde mikro-besin öğeleri seviyesinde eksiklikler meydana gelir. Bunun sonucunda bağışıklık sisteminin bozulması ve enfeksiyon riskleri ile beraberinde gelen farklı sağlık problemleri için zemin oluşmaktadır (Adeoya ve ark., 2022; WHO, 2023). Beslenme, yalnızca açlığı yok etmek ve tokluk sağlamak için düzensiz yeme eylemini ifade etmemektedir. Beslenme, sağlıklı olmak, sağlığı muhafaza etmek ve iyileştirmek, yaşam kalitesini arttırmak için beden ihtiyacı olan besin maddelerini uygun ölçülerde ve doğru zamanlarda almayı içeren bilinçli bir durumdur (Mourey, 2008). Afet dönemleri sonrasında özellikle çocuklarda görülen ölüm sebeplerinin başında yetersiz beslenme gelmektedir. Acil durumlarda bebeklerin hayatı için en önemli kaynak anne sütüdür (Sphere Association, 2018; Adeoya ve ark., 2022). Anne sütü, bebeklik döneminde bebeğin gereksinim duyduğu besin öğelerini karşılamada ve bebeği enfeksiyonlara karşı korumada büyük öneme sahiptir. Afet dönemlerinin ardından anne sütüne erişme imkânı bulunmayan bebeklere mama desteği sağlanmalıdır (Sphere Association, 2018). Bebekler için temin edilecek mamaların yüksek hijyen koşullarında hazırlanmasına dikkat edilmelidir. Eğer bebek 6-12 aylık ise esas kriz dönemi atlatılana dek bebeğe mama yerine taze sebze püresi, taze meyve suyu, yumurta ve bakliyat içerikli çorbalar verilebilir (Mağden ve diğerleri, 2008).

Özel Durumu Olan Bireyler için Beslenme

Kronik hastalığa sahip bireylerin beslenme düzenlerindeki bozulmalar, rahatsızlıklarının artmasına sebebiyet verebilmektedir. Bu durumdaki bireyler için yemek miktarı ve çeşidi bireyin hastalığına uygun olarak düzenlenmelidir. Şeker hastası olan afet mağdurlarının şeker takipleri düzenli olarak yapılmalı, meyve suyu yerine direkt olarak meyve verilmeli, pirinç yerine bulgur kullanılmalı, beyaz ekmek yerine tahıl ekmeği tercih edilmelidir. Hipertansiyonu olan bireylerin magnezyum, potasyum ve kalsiyum içerikli besinleri tüketmeleri kan basıncı seviyeleri bakımından olumlu bir durumdur. Bu bireylerin diyeti

ceviz, fındık, portakal, muz, patates, şeftali gibi besinlerle düzenlenmelidir ve diyetlerinden yüksek kalorili yiyecekler çıkarılmalıdır (Mağden ve diğerleri, 2008; Mourey, 2008).

Afetlerden sonraki süreci normal yaşam şartlarında yaşanan değişim, beslenme desteğinin yönetilmesini de zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla bu dönemlerde bireylerin beslenme düzeni de değişmektedir (Yılmaztürk ve ark., 2016; Bilici, 2012). Özellikle dezavantajlı grupta yer alan bebekler, hamile ve emziren kadınlar, çocuklar, hastalar ve yaşlılar için afet durumları enerji ve besin kaybının yaşandığı dönemler olabilmektedir. Afet döneminde ilk on gün sürecinde herhangi bir beslenme uzmanının bulunmaması, gerekli besin desteğinin sağlanmasında, beslenme durumlarının tespit edilmesinde, uygun gıdaların dengeli ve yeterli ölçülerde dağıtılmasında sorunlara yol açabilmektedir (Mihara ve ark., 2019).

SONUÇ

Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman, doğal afetlerin ekonomik ve sosyal yapı üzerinde birçok olumsuz etkisinin bulunduğu görülmektedir. Bunun yanında doğal afetlerden sonra beslenme, barınma, sağlık hizmetlerine erişim problemleri gibi sorunlar da sıklıkla karşılaşılan problemler arasında yer almaktadır. Bu çalışmada doğal afetlerin sonrasında ortaya çıkan beslenme sorunları değerlendirilmiş ve konu ile ilgili olarak geçmişte yapılan araştırma sonuçlarına değinilmiştir. Yapılan çalışma sonuçları incelendiği zaman, doğal afetlerin ardından yaşanan bölgede beslenme sorunlarının ortaya çıktığı, insanların sağlıklı ve dengeli beslenme alışkanlıklarından uzaklaştığı, gıda güvenliğinin sağlanamadığı, temiz gıdaya erişim sorunu yaşandığı ve insanların temel gıda maddelerinden yoksun kaldığı görülmektedir.

Bilindiği gibi insanların yaşamsal fonksiyonlarını devam ettirebilmeleri için yeterli düzeyde su ve besin maddesi alması gerekmektedir. Afet dönemlerinde ve sonraki süreçlerde de bireylerin sağlıklı kalabilmesi için su ve yeterli besin alımı yaşam için kritik önem taşımaktadır (Bilici, 2012; Sphere Association, 2018). Bu dönemlerde bebekler, yaşlılar, hamile ve emziren kadınlar, engelliler gibi özel gereksinimleri olan gruplar afet sonrası besin yetersizliklerine karşı daha duyarlı hale gelmektedirler. Bu sebeple bu gruplar besin temini açısından öncelik taşımaktadır (Kızılay, 2017). Afetlerden sonra özel gruplara uygun yiyeceklerin saklanması ve beslenme yönetiminin sağlanması ile ilgili önlemlerin afetler oluşmadan önce alınması gerektiği bilinmektedir (Mihara ve ark., 2019; Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü, 2014). Deprem gibi afetlerin ardından besin maddelerinin temin edilmesinde oluşabilecek herhangi bir probleme karşı hazırlıklı olunması, bu dönem meydana gelebilecek her türlü beslenme ihtiyacı için sistemin önceden planlanması ve güçlü politikalar oluşturulması için çalışmalar özenle sürdürülmelidir.

Ülkemiz hem doğal afetlerin sıklıkla yaşandığı hem de doğal afetlerden etkilenen kişi sayısının oldukça yüksek olduğu bir coğrafyada yer almaktadır. İnsan kaynaklı olarak ortaya çıkan doğal afetlerin belirli düzeyde engellenmesi mümkün iken, deprem ve sel gibi insan kaynaklı olmayan doğal afetlerin engellenmesi mümkün değildir. Doğal afetlerin sonrasında yapılacak eylemler konusunda alınan tedbirler de her zaman doğal afetlerin yıkıcı etkilerini tamamen ortadan kaldırmamaktadır. Bu noktada ülkemizde doğal afetler sonrasında yerel halkın beslenme gereksinimlerini hızlı ve etkili bir biçimde karşılamaya yönelik eylem planları geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Adeoya, A. A., Sasaki, H., Fuda, M., Okamoto, T., & Egawa, S. (2022). Child nutrition in disaster: A scoping review. *The Tohoku Journal of Experimental Medicine*, 256(2), 103-118.
- AFAD. (2012). Teoride ve pratikte afet sonrası iyileştirme çalışmaları. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/3479/xfiles/afet_sonrasi_iyilestirme_calismalari-1.pdf Erişim tarihi: 12.12.2023
- AFAD. (2014). *Açıklamalı afet yönetimi terimleri sözlüğü*. Ankara: T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Duru Yönetimi Başkanlığı.
- Ainehvand, S., Raeissi, P., Ravaghi, H., & Maleki, M. (2019). Natural disasters and challenges toward achieving food security response in Iran. *Journal of Education and Health Promotion*, 8(1), 51-60.
- Batmaz, H. (2018). *Yetişkinler için beslenme bilgi düzeyi ölçęği geliştirilmesi ve geçerlik-güvenirlilik çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bilici, S. (2012). *Toplu beslenme sistemleri çalışanları için hijyen el kitabı*. Ankara: Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Bilik, M. B. (2015). *2011 Van depremleri üzerine sosyolojik bir analiz*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Chaudhary, M. T., & Piracha, A. (2021). Natural disasters—origins, impacts, management. *Encyclopedia*, 1(4), 1101-1131.
- Dalbudak, İ., Yaşar, Ö., Afyon, Y. A., Çelikbilek, S., & Mülazimoğlu, O. (2021). Relationship between the personal characteristics and the attitudes of adequate and balanced nutrition of the students at the faculty of sports sciences. *Progress in Nutrition*, 23(2), 1-13.
- Dölek, İ. (2016). Türkiye’de doğal afetler. Akengin, H. & Dölek, İ. (Ed.). *Türkiye’nin fiziki coğrafyası* (ss. 313-366). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Emadodin, I., Reinsch, T., & Taube, F. (2019). Drought and desertification in Iran. *Hydrology*, 6(3), 66-78.
- Erem, S., & Bektaş, Z. (2023). Genç erişkinlerde beslenme okuryazarlığı düzeyi yaşam kalitesi ile ilişkili midir?. *Food and Health*, 9(2), 129-138.
- Erkan, A. (2010). *Afet yönetiminde risk azaltma ve Türkiye’de yaşanan sorunlar*. Ankara: T.C. Devlet Planlama Teşkilatı.
- Herrera-Fontana, M. E., Chisaguano, A. M., Villagomez, V., Pozo, L., Villar, M., Castro, N., & Beltran, P. (2020). Food insecurity and malnutrition in vulnerable households with children under 5 years on the Ecuadorian coast: A post-earthquake analysis. *Rural and Remote Health*, 20(1), 97-105.
- Hoca, M., & Türker, P. F. (2017). Kıbrıs Gazimağusa’da yaşayan yaşlı bireylerin beslenme alışkanlıkları, beslenme durumları ve yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 45(1), 44-52.
- Işkın, M., & Sarıışık, M. (2017). Öğrencilerin besin tüketim alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 33-42.
- Ji, M., An, R., Qiu, Y., & Guan, C. (2020). The impact of natural disasters on dietary intake. *American Journal of Health Behavior*, 44(1), 26-39.

- Kızılay. (2017). Türk Kızılayı afetlerde beslenme hizmetleri kılavuzu. https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/86107045_afetlerde_beslenme_hizmetleri-kilavuzu.pdf. Erişim tarihi: 12.12.2023
- Kousky, C. (2016). Impacts of natural disasters on children. *The Future of Children*, 26(1), 73-92.
- Mağden, Ç., Ademhan, Ç., Şavur, E., Yeniokatan, İ., Kılıç, M., Gözden, M., Çavuşçulu, M., Akman, P., Tomas, S., & Yüksel, S. (2008). *Afetlerde psikososyal destek uygulama rehberi*. 1. Baskı. Ankara: Kızılay Akademi.
- Mihara, M., Harada, M., Oka, J., & Tsuboyama-Kasaoka, N. (2019). The effect of lunch box provision and mass feeding on energy and nutrient supply at emergency shelters after the Great East Japan Earthquake. *Nihon Koshu Eisei Zasshi*, 66(10), 629-37.
- Miyagawa, N., Tsuboyama-Kasaoka, N., Harada, M., & Nishi, N. (2020). A review of factors associated with nutritional problems and improvement initiatives after natural disasters. *The Japanese Journal of Nutrition and Dietetics*, 78(Supplement), 111-120.
- Morton, J. D., Smith, L. C., Dodds, K. G., & Catto, W. D. (2001). Balanced and adequate potassium and phosphorus nutrition of pasture. *New Zealand Journal of Agricultural Research*, 44(4), 269-277.
- Mourey, A. (2008). *Nutrition manuel for humanitarian action*. 1st edition. Geneva: ICRC.
- Nadjarzadeh, A., Ghotbabadi, F. S., & Moghtader, F. (2019). Nutritional needs during disasters. *Journal of Disaster and Emergency Research*, 2(2), 58-60.
- Öner, N., & Sıvacıoğlu, A. (2010, Haziran). *Yarıkurak bölge ağaçlandırmaları ve çölleşme (Çankırı ve Tosya Örneği)*. Çölleşme İle Mücadele Sempozyumu, Tebliğler Kitabı, Çorum.
- Özcebe, H., & Bosi-Bağcı, A. T. (2013). *Çocukluk çağı obezite araştırması (COSI-TR)*. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu.
- Özel, M. (2013). Afet yönetiminin iyileştirme aşaması bağlamında 2011 Van depremi sonrasında “konteyner kent” uygulaması. *Türk İdare Dergisi*, (477), 11-35.
- Özgen-Özkaya, Ş. (2021). Yaşam kalitesi ve fonksiyonel besinler. *Fenerbahçe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 62-68.
- Peyravi, M., Ahmadi-Marzaleh, M., Khorram-Manesh, A. (2019). An overview of the strengths and challenges related to health on the first 10 days after the Large Earthquake in the West of Iran, 2017. *Iranian Journal of Public Health*, 48(5), 963-970.
- Sphere Association. (2018). *The Sphere handbook: humanitarian charter and minimum standards in humanitarian response*. 4th Edition. Geneva: Sphere.
- Stringer, L. C., Dyer, J. C., Reed, M. S., Dougill, A. J., Twyman, C., & Mkwambisi, D. (2009). Adaptations to climate change, drought and desertification: Local insights to enhance policy in southern Africa. *Environmental Science & Policy*, 12(7), 748-765.
- Sudo, N., Shimada, I., Tsuboyama-Kasaoka, N., & Sato, K. (2021). Revising “nutritional reference values for feeding at evacuation shelters” according to nutrition assistance by public health dietitians based on past major natural disasters in Japan: A qualitative study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 1-22.
- Şahin, H., Çiçek, B., Yılmaz, M., Ongan, D., Kaya, N., & İnanç, N. (2013). Kayseri ilinde yaşayan 65 yaş ve üzeri bireylerde beslenme durumu ve yaşam kalitesinin saptanması. *Türk Geriatri Dergisi*, 16(3), 322-329.

- Şanlıer, N. (2017). Beslenme ve besin öğeleri. Arlı, M., Şanlıer, N., Küçükkömürler, S., & Yaman, M. (Ed.). *Anne ve çocuk beslenmesi* (ss. 1-47). 8. Baskı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Şanlıer, N., & Ersoy, Y. (2005). *Anne ve çocuk için beslenme prensipleri*. 1 Baskı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Tayar, M., & Haşıl-Korkmaz, N. (2007). *Beslenme & sağlıklı yaşam*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tsuboyama-Kasaoka, N., & Purba, M. B. (2014). Nutrition and earthquakes: Experience and recommendations. *Asia Pacific Journal of Clinical Nutrition*, 23(4), 505-513.
- WHO. (2023). <https://www.who.org> Erişim tarihi: 09.10.2024
- Yılmaztürk, E., Kapucu, M. A., Bozbey, M., Coşar, A. E., Kitapçı, M., Bozyiğit, D., Tomas, S., Günel, E., & Kubat, N. (2016). *Afete hazırlık ve müdahale eğitimi katılımcı kitabı*. 1. Baskı. Ankara: Kızılay Akademi.
- Yin, S., & Dong, C. (2015). 14. The usage of complementary food supplements for young children during natural disasters. *Handbook of Public Health in Natural Disasters*, 235-250.

EXTENDED ABSTRACT

Nutrition is a word that has a history as long as the emergence of humanity. Because nutrition is one of the most important needs that develop with the existence of the individual. Hunting and gathering were the first methods by which people met their nutritional needs. This form of nutrition encountered in primitive periods is one of the most striking examples that reveal the socio-cultural trajectory of the time. Therefore, the products consumed in this process are generally based on food obtained by hunting and plants collected from nature (Işkın & Sarıışık, 2017). Nutrition is defined as the consumption of nutrients in order to sustain life, protect and improve health status. 'Sufficient and balanced nutrition' is one of the main attitudes that are effective in the health of the individual. Healthy nutrition directly contributes significantly to the improvement and development of the health capacity of the individual, family and society (Özcebe & Bosi, 2013). Although adequate, balanced and healthy nutrition has an important place in human life, some factors that disrupt the life cycle can prevent balanced and healthy nutrition. Natural disasters are at the forefront of these negative life events. Research findings show that negative changes occur in the eating habits of people after natural disasters (Miyagawa et al., 2020; Nadjarzadeh et al., 2019; Tsuboyama-Kasaoka & Purba, 2014).

Natural disasters are the general name for disasters that threaten the existence of humanity and cause loss of life and property. Every year, thousands of people around the world lose their relatives, homes and even their lives due to these disasters. These natural hazards such as earthquakes, explosions, landslides, floods, rockfalls, volcanic eruptions and avalanches constantly threaten the lives of people. One of the most devastating of these disasters is undoubtedly earthquakes (Bilik, 2015; Chaudhary & Piracha, 2021). It has been seen that disasters have taken their place among the most important problems of societies since the existence of humanity. It is known that disasters that have affected the lives of societies at a certain level throughout history are devastating events. Despite the technological development reached in our age, it is seen that their impact on the lives of societies continues at various levels (Özel, 2013).

In disasters, it is a possible situation for everyone who survives the disaster, especially children, pregnant and breastfeeding women, people with disabilities, people with chronic diseases, and the elderly, to be affected by food shortages. Due to the resulting energy and nutritional deficiencies, other serious health problems may arise after the disaster. Nutrition services provided after natural disasters are classified as short-term and long-term nutrition services (Sphere Association, 2018; Peyravi et al., 2019). Studies conducted generally show that natural disasters prevent healthy nutrition, limit access to nutrients, create food security problems, and pave the way for health problems associated with malnutrition (Ainehvand et al., 2019; Kousky, 2016; Ji et al., 2020; Sudo et al., 2021; Yin & Dong, 2015). It is important to develop post-disaster nutrition recommendations so that disaster victims can regain their healthy and balanced eating habits in a short time after natural disasters. Within the scope of this study, it was aimed to evaluate mass nutrition management in the event of a disaster.

The deterioration of the nutrition of those with chronic diseases may cause their diseases to become more severe. The number and quantity of meals for these individuals should be planned according to the individual's disease. In particular, the blood sugar of disaster victims with diabetes should be monitored regularly; bulgur should be given instead of rice, whole grain bread should be given instead of white bread, and the fruit itself should be given instead of fruit juice (3-6). The consumption of foods containing magnesium, potassium, and calcium by individual with hypertension positively affects their blood pressure levels. The diet of these patients should be planned to include bananas, oranges, hazelnuts, walnuts, potatoes, apricots, and peaches, and canned pickles and high-calorie foods should be removed from the diet (Mağden et al., 2008; Mourey, 2008).

In the post-disaster period, due to the change in living conditions, the management of food and nutritional support becomes difficult, and accordingly, the nutritional patterns of individuals change (Yılmaztürk et al., 2016; Bilici, 2012). Disadvantaged individuals; infants, children, pregnant women, breastfeeding mothers, the elderly and disaster victims with chronic diseases may experience energy and nutrient loss (12). In studies conducted on the evaluation of nutrition and nutritional support after disasters, in the first ten days, in the absence of a nutritionist, there are problems in determining nutritional status and distributing necessary nutrients in sufficient and balanced amounts (Mihara et al., 2019).

It is vital to fulfil water and nutrient intake (as required) for the continuation of human health during and after natural disasters (Bilici, 2012; Sphere Association, 2018). Groups that need special support after a disaster, such as the elderly, infants, pregnant women, breastfeeding women, and the disabled, and those who are less resilient to nutritional deficiencies, should be prioritized (Kızılay, 2017). It is seen that measures should be taken for post-disaster nutrition management and systems such as storing foods for special diets should be established in advance (Mihara et al., 2019; Annotated Dictionary of Disaster Management Terms, 2014). Work on strong policies should be continuously carried out to be cautious against any disruption in the food supply chain that may occur after an earthquake and to establish the necessary system in advance.

ÖĞRETMENLERDE İŞ MOTİVASYONUNU ETKİLEYEN BİREYSEL VE ÖRGÜTSEL UNSURLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF INDIVIDUAL AND ORGANIZATIONAL FACTORS AFFECTING WORK MOTIVATION IN TEACHERS

Selinda Tuğçe BUDAK

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitim Bölümü, Elâzığ, Türkiye

e-mail: selindatugce@gmail.com

ÖZET

Yapılan bu çalışmada öğretmenlerin iş motivasyonlarını etkileyen bireysel ve örgütsel faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Bu kapsamda konu ile ilgili yapılan 20 akademik çalışma incelenmiştir. İncelenen çalışmalara YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanı ile Google Akademik Veri Tabanından erişilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin bireysel özelliklerinden cinsiyetin, mesleki kıdemin, eğitim düzeyinin ve görev yapılan okul türünün iş motivasyonunu etkilediği bulunmuştur. İş motivasyonunu etkileyen örgütsel faktörlerin ise okul kültürü, yönetici davranışları, örgütsel iletişim ve okulların sosyo-ekonomik düzeyleri olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak bireysel ve örgütsel faktörlerin öğretmenlerin iş motivasyonlarını etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik mesleği, iş motivasyonu, bireysel faktörler, örgütsel faktörler

ABSTRACT

This study aims to examine individual and organizational factors affecting teachers' work motivation. Document analysis method was used in the study. In this context, 20 academic studies on the subject were examined. The examined studies were accessed from the YÖK National Thesis Center database and Google Scholar Database. In the study, it was found that gender, professional seniority, education level and the type of school where teachers work affect work motivation. It was determined that organizational factors affecting work motivation are school culture, manager behaviors, organizational communication and socio-economic levels of schools. As a result, it can be said that individual and organizational factors affect teachers' work motivation.

Key Words: Teaching profession, work motivation, individual factors, organizational factors

GİRİŞ

Kavramsal açıdan ele alındığı zaman motivasyon “Kişiyi veya belirli bir grubu daha önce belirlenen amaçlara yönlendirme sürecinde kullanılan çabalar bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Şengül, 2004). Diğer bir ifadeyle motivasyon kavramı “Kişiyi bit işi yapmaya yönlendirmek ve harekete geçirmek için çalışma isteğini arttırmak” şeklinde tanımlanmaktadır (Baran, 2018). Motivasyonun kelime anlamı “İş yapabilme isteği” şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Özden, 2008). İş motivasyonu kavramı ise çalışanların işlerini hem etkili hem de verimli bir biçimde yürütmelerine imkân tanıyacak iş ve ilişki ortamının düzenlenmesini ifade etmektedir (Us, 2007). İş motivasyonun içsel ve dışsal motivasyon olmak üzere iki şekilde ortaya çıkması söz konusudur. İçsel motivasyonda bireyin kendi isteği ile bir işi yapmaya güdülenmesi söz konusudur. Kişinin içsel motivasyon düzeyi azaldığı zaman kendisini yeniden toparlamak suretiyle tekrar motivasyonunu yükseltmesi mümkündür. İçsel motivasyon sayesinde birey bilinçli bir şekilde başarıya ulaşmakta, bu durum hem performansı hem de mutluluk düzeyini yükseltmektedir (Eres, 2008; Hassanzadeh & Mahdinejad, 2013; Froiland ve dark., 2012). Dışsal motivasyonda ise bireyin motive edilmesi

için farklı motivasyon araçlarından yararlanılması söz konusudur. Dışsal motivasyon araçları para ve ödül gibi maddi unsurlar olabileceği gibi övgü ve takdir gibi sözlü uyarılardan oluşmaktadır (Akbaba, 2006). Kişinin bir işi yapma sürecinde dışsal motivasyondan ziyade içsel motivasyona sahip olmasının daha önemli olduğu belirtilmektedir. Bunun temelinde dışsal motivasyon unsurlarının her zaman bireyi motive etme konusunda yeterli olmaması yatmaktadır (Özdevecioğlu ve ark., 2003).

Motivasyon kavramı hayatın her alanında önümüze çıkan bir kavram olmakla beraber, son yıllarda motivasyon kavramının özellikle iş dünyasında üzerinde sıklıkla durulan bir konu haline geldiği görülmektedir. Bunun temel nedenlerinin başında örgütlerde çalışan motivasyonunun yüksek olmasının hem bireysel verimliliği hem de örgütsel performansa katkı sağlaması gelmektedir. Literatürde yer alan çalışmalarda da bireysel iş performansı ile örgütsel verimliliğin yüksek olmasının büyük oranda çalışan motivasyonu ile yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir (Setrojoyo ve ark., 2023; Tauer & Harackiewicz, 2004; James, 2005).

İş motivasyonunun yüksek olması sadece örgütsel açıdan değil, aynı zamanda bireysel açıdan da birçok olumlu sonucu beraberinde getirmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar incelendiği zaman genellikle yüksek çalışma motivasyonunun iş doyumunu yükselttiği belirtilmektedir (Öğrüş-Ildız, 2009; Kesici, 2006). Çalışanların kuruma olan bağlılıklarının yüksek olması da iş motivasyonu ile yakından ilişkilidir (Zeynel & Çarıkçı, 2015; Örcü ve ark., 2022). İş motivasyonu yüksek olan çalışanlar zorlu işlerin üstesinden kolay geldikleri için mesleki tükenmişlik düzeyleri düşük seviyededir (Çivici, 2016: 131). Benzer şekilde yüksek iş motivasyonu bireyin işten ayrılma niyetinin düşük düzeyde olmasına katkı sağlamaktadır (Demircan-Çakır & Ceylan, 2005). İş motivasyonu yüksek olan kişilerin çalışma ortamından kaynaklanan stres unsurlarından minimum düzeyde etkilendikleri görülmektedir. Bu durum yüksek iş motivasyonuna sahip olan çalışanların iş streslerinin daha düşük olmasına katkı sağlamaktadır (Uludağ, 2019; Çelik & Tepe, 2021).

Meslek yaşamında iş motivasyonu bireysel ve örgütsel açıdan birçok olumlu sonucu beraberinde getirdiği için çalışanların iş motivasyonlarının artırılması önemli bir konudur. İş motivasyonunun artırılması için öncelikli olarak çalışanlarda iş motivasyonunu etkileyen unsurların iyi bilinmesi gerekmektedir. çalışanlarda iş motivasyonunu etkileyen faktörlerin başında alınan ücret miktarı gelmektedir. Ücret unsuru iş motivasyonunu iki şekilde etkilemektedir. Birincisi, alınan ücretin düşük olması iş motivasyonunu azaltmaktadır. İkincisi ise alınan ücret yeterli gibi görülse de ücret adaleti olmadığı düşünülmesi de iş motivasyonunun azalmasına neden olmaktadır (Balta, 2007; Taşdemir, 2013; Öztürk & Dündar, 2003). İş motivasyonunu etkileyen diğer bir ekonomik unsur ise ödül sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeteneklerine uygun işler yapan çalışanların sergiledikleri üstün başarının ödüllendirilmesi genellikle dışsal motivasyonun yüksek olmasına katkı sağlamaktadır (Durmuş, 2007). Demografik faktörler de iş motivasyonunu etkilemekte olup, yapılan çalışmalarda iş motivasyonunu etkileyen demografik değişkenlerin başında yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve mesleki kıdemin geldiği belirtilmektedir (Ertürk, 2016: 1; Yılmaz, 2009; Taş & Selvitopu, 2020).

Bazı örgütsel faktörlerin de iş motivasyonu üzerinde belirleyici olduğu görülmektedir. iş motivasyonunu etkileyen örgütsel unsurların başında güvenli bir çalışma ortamı oluşturulması

gelmektedir. Genellikle çalışanların kendilerini güvende hissettikleri bir ortamda işlerini yürütmesi iş motivasyonunu arttırmaktadır. Benzer şekilde iş sağlığı ve güvenliğine önem verilmesi de iş motivasyonunu olumlu yönde etkilemektedir (Taşdemir, 2013). Güvenli iş ortamı sağlanmasının yanında örgütsel yapı içerisinde ast-üst ilişkileri ve yönetici davranışları da iş motivasyonunu etkilemektedir. Genellikle otoriter liderlik tarzının ve çalışanlara baskının ön planda olduğu örgütlerde iş motivasyonunun düşük olduğu görülmektedir (Mirayani ve ark., 2020; Shu, 2015). Buna karşılık yöneticilerin demokratik liderlik tarzına sahip olmaları ve astlarla iyi ilişkiler kurmaları çalışma motivasyonunu arttırmaktadır (Astuti ve ark., 2020; Al Rahbi ve ark., 2017). İş motivasyonunu etkileyen diğer örgütsel faktörler ise işin niteliği, örgüt kültürü ve iklimi şeklinde sıralanmaktadır (Rivai ve ark., 2019; Lathiifa & Chaerudin, 2022).

Yukarıda yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman iş yaşamında motivasyonun hem bireysel hem de örgütsel açıdan birçok faydası bulunmaktadır. Eğitim sistemi açısından ele alındığı zaman da öğretmenlerde iş motivasyonunun yüksek olmasının mesleki bağlılıklarının artmasına, öğrencilere daha fazla verimli olmalarına ve görevlerini daha etkili bir biçimde yerine getirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerde de diğer meslek dallarında olduğu gibi iş motivasyonunun yüksek olması için öncelikli olarak öğretmenlerin iş motivasyonlarını etkileyen faktörlerin ortaya konulması gerekmektedir. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada öğretmenlerde iş motivasyonunu etkileyen bireysel ve örgütsel unsurların değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

KONU İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırma konusu ile ilgili olarak geçmiş yıllarda yapılan akademik çalışmaların özetlerine yer verilmiştir. Bu amaçla öğretmenlerde çalışma motivasyonunu etkileyen bireysel ve örgütsel faktörler aşağıda tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Öğretmenlerde İş Motivasyonunu Etkileyen Bireysel Faktörler Üzerine Yapılan Araştırmalar

Yazarlar	Araştırma Bulguları
Baka, 2023	Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre iş motivasyon düzeylerinin anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Benzer şekilde eğitim düzeyi değişkeninin iş motivasyonunu etkilemediği görülmüş, buna karşılık öğretmenlerin iş motivasyonlarının yaş gruplarına göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.
Doğan, 2022	Kadın ve erkek öğretmenlerin narsist kişilik özelliklerini sergileme durumlarına göre iş motivasyonlarının anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Aynı çalışmada yaş gruplarına göre de öğretmenlerin hem kişilik özelliklerinin hem de iş motivasyonlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur.
Hasçelik, 2022	Öğretmenlerde mesleki özyeterlik düzeyinin yüksek olmasının iş motivasyonunu yükselttiği tespit edilmiştir. Aynı çalışmada sportif, sosyal ve sanatsal etkinliklere katılım sağlamanın da öğretmenlerin iş motivasyonlarını yükselttiği tespit edilmiştir.

Dalkıran, 2018	Öğretmenlerin iş motivasyonlarının cinsiyete ve mesleki kıdem değişkenine göre farklılık göstermediği, buna karşılık görev yapılan okul türünün iş motivasyonunu etkilediği tespit edilmiştir.
Deniz & Erdener, 2018	Öğretmenlerde demografik değişkenler arasında yer alan cinsiyet, mesleki kıdem ve eğitim düzeyinin iş motivasyonu üzerinde belirleyici olmadığı tespit edilmiştir.
Hasanoğlu, 2017	Öğretmenlerin iş motivasyonlarının cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Aynı çalışmada yaş grubu ve mesleki kıdem değişkenlerinin de öğretmenlerin iş motivasyonları üzerinde belirleyici olmadığı bulunmuştur.
Sertel, 2016	Öğretmenlerde iş motivasyonunun cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, bulunduğu okuldaki görev süresi değişkenlerine göre farklılık göstermezken, eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.
Avşar, 2014	Sınıf öğretmenleri üzerinde yapılan çalışmada öğretmenlerin mesleklerini severek yapmalarının iş motivasyonunu arttırdığı bulunmuştur. Bunun yanında öğretmenlerin mesleki gelişim programlarına katılma isteklerinin yüksek olmasının da iş motivasyonunu arttıran bir unsur olduğu tespit edilmiştir.
Tanrıverdi, 2007	Öğretmenlerin iş motivasyonlarının cinsiyete, eğitim durumuna ve yaş grubuna göre anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık iş motivasyon düzeyinin mesleki kıdemlerine göre farklılaştığı bulunmuştur.
Karaköse & Kocabaş, 2006	Öğretmenlerin mesleki beklentilerinin iş motivasyonu üzerinde belirleyici olduğu bulunmuştur.
Demirci, 2011	Öğretmenlerde özlük haklarının iş motivasyonu üzerinde belirleyici olduğu bulunmuş, kadrolu ya da sözleşmeli çalışma durumunun öğretmenlerin iş motivasyonlarını etkilediği tespit edilmiştir.

Tablo 1’de yer alan bulgular değerlendirildiği zaman, öğretmenlerin yaş gruplarına göre iş motivasyonlarının anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. cinsiyet, mesleki kıdem ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre ortaya çıkan farklılıkların da bulunduğu, ancak söz konusu farklılıkların anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Bunun yanında öğretmenlerde iş motivasyonunun kişilik özelliklerine, mesleki beklentilerine ve mesleklerini severek yapma durumlarına göre farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmenlerde İş Motivasyonunu Etkileyen Örgütsel Faktörler Üzerine Yapılan Araştırmalar

Yazarlar	Araştırma Bulguları
Baka, 2023	Özel eğitim öğretmenlerinde algılanan yönetici desteği yükseldikçe iş motivasyonunun da anlamlı düzeyde arttığı bulunmuştur.
Yıldız, 2021	Okullarda örgütsel adalet düzeyinin yüksek olmasının ve öğretmenlerin yapılan eylemlerde kendilerine adil davranıldığını düşünmelerinin iş motivasyonunu yükselttiği tespit edilmiştir.
Uzun ve ark., 2019	Okullarda örgüt içi iletişimin gelişmiş olmasının öğretmenlerin iş motivasyonlarının yüksek olmasına katkı sağladığı rapor edilmiştir.

Aksel & Elma, 2018	Öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda yöneticilerin sergiledikleri liderlik tarzlarının öğretmenlerde çalışma motivasyonunu etkilediği bulunmuştur. Özellikle dönüştürücü liderlik tarzının fazla kullanıldığı okullarda öğretmenlerin iş motivasyonlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.
Dalkıran, 2018	Okullarda değişim yönetiminin öğretmenlerin iş motivasyonlarını arttıran bir faktör olduğu bulunmuştur.
Akman, 2017	Öğretmenlerin görev yaptıkları okul ile özdeşleşme ve görev yaptıkları okula yönelik olumlu tutumlara sahip olmalarının iş motivasyonunu arttıran bir unsur olduğu bulunmuştur.
Hasanoğlu, 2017	Öğretmenlerin görev yaptıkları okulları sevmelerinin ve yüksek iş doyumuna sahip olmalarının iş motivasyonunu arttırdığı tespit edilmiştir.
Arık, 2016	Özel okullar ile devlet okullarında öğretmenlerin mobbinge maruz kalmaları ve iş yaşamında kaygıya neden olan unsurların fazla olmasının iş motivasyonunu azalttığı tespit edilmiştir. Aynı çalışmada öğretmenlerin okullardaki iş yüklerinin artmasına paralel olarak iş motivasyonlarında anlamlı azalma meydana geldiği bulunmuştur.
Sertel, 2016	Okullarda örgüt kültürünün öğretmenlerde iş motivasyonunu etkilediği bulunmuştur. Olumlu okul kültürü algısının iş motivasyonunu yükselten bir unsur olduğu tespit edilmiştir.
Güçlü ve ark., 2014	Öğretmenlerde algılanan okul sağlığının yüksek olmasının iş motivasyonunu yükselttiği, buna karşılık okul sağlığı algısının düşük olmasının iş motivasyonunu azaltan bir unsur olduğu bulunmuştur.
Ada ve ark., 2013	Görev yapılan okulların düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip olmasının öğretmenlerin iş motivasyonlarını azalttığı tespit edilmiştir. Bunun yanında algılanan yönetici desteğinin yüksek olması ve diğer meslektaşlar ile olumlu ilişkilerin iş motivasyonunu yükselttiği bulunmuştur.
Fırat, 2012	Eğitim çalışanlarında eğitim kurumuna karşı yabancılaşma düzeyi ile kuruma olan bağlılığın düşük olmasının iş motivasyonunu azalttığı rapor edilmiştir.
Tanrıverdi, 2007	Yabancı dil öğretmenlerinde katılımcı okul kültürü algısının yüksek olmasının iş motivasyonunu olumlu yönde etkilediği bulunmuştur.
Karaköse &Kocabaş, 2006	Okul yöneticilerinin karar alma sürecinde öğretmen görüşlerini dikkate almasının, bunun yanında okul yöneticilerinin ikili ilişkilerde olumlu yaklaşımlar sergilemesinin öğretmen motivasyonunu arttırdığı belirlenmiştir.
Akbulut-Taş, 2004	Okullarda uygulanan hizmet içi eğitim programları ile toplam kalite yönetimi uygulamalarının öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesine ve iş motivasyonlarının yükselmesine katkı sağladığı bulunmuştur.

Tablo 2’de yer alan bulgular değerlendirildiği zaman, öğretmenlerin iş motivasyonlarını etkileyen örgütsel faktörlerin başında örgüt kültürü, yönetici davranışları, meslektaşlar ile iletişim, örgütsel adalet algısı, örgütsel özdeşleşme düzeyi ve mobbinge maruz kalmanın geldiği görülmektedir.

SONUÇ

Yapılan bu çalışmada öğretmenlerde iş motivasyonunu etkileyen bireysel faktörlerin başında yaş, cinsiyet, mesleki kıdem ve eğitim düzeyi değişkenlerinin geldiği bulunmuştur. Ancak bu

konuda yapılan çalışmalarda çelişkili bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Nitekim yapılan bazı çalışmalarda yaş, cinsiyet, mesleki kıdem değişkenlerinin iş motivasyonunu etkilemediği belirtilmiştir (Baka, 2023; Dalkıran, 2018). Literatürde yer alan çalışma bulguları arasında tutarsızlıklar olmasının temelinde araştırmaların farklı sosyo-kültürel çevrelerde yetişen ve farklı eğitim kademelerinde görev yapan öğretmenler üzerinde yürütülmesinin yattığı düşünülebilir. Bunun yanında bireysel özelliklerin iş motivasyonunu etkilemesinin beklenen bir durum olduğu söylenebilir. Cinsiyet değişkenine göre ele alındığı zaman kadın ve erkeklerin iş yaşamından beklentilerinin birbirinden farklı olmasının iş motivasyonunun cinsiyete göre farklılık göstermesine zemin hazırlayacağı düşünülebilir. Yaş ve mesleki kıdem değişkenine göre ele alındığı zaman yaş ve mesleki kıdem arttıkça mesleki tükenmişliğin de artması söz konusudur. Bu noktada yaş ve mesleki kıdem yükseldikçe çalışma motivasyonunun azalmasının beklenen bir sonuç olduğu düşünülebilir. Eğitim düzeyi değişkenine göre ele alındığı zaman eğitim düzeyi yükseldikçe kişinin meslek yaşamından beklentilerinin de arttığı, beklentilerin karşılanmaması durumunda iş motivasyonunun azaldığı görülmektedir. Bu çalışmada öğretmenlerde özyeterlik düzeyinin yüksek olmasının iş motivasyonunu arttırdığı görülmüştür (Hasçelik, 2022). Bunun temelinde yüksek mesleki özyeterliğe sahip olan öğretmenlerin meslek yaşamında karşılaştıkları sorunların üstesinden gelme becerilerinin de gelişmiş olmasının yattığı düşünülebilir.

Yapılan bu araştırmada ele alınan akademik çalışmalarda öğretmenlerin iş motivasyonlarını etkileyen birçok örgütsel faktörün de olduğu görülmüştür. Öğretmenlerde iş motivasyonunu etkileyen örgütsel faktörlerin başında yönetici davranışlarının geldiği tespit edilmiştir (Aksel ve Elma, 2018). Bu alanda yapılan çalışmalarda yönetici tarafından sağlanan desteğin ve alınacak kararlarda öğretmen görüşlerine önem verilmesinin iş motivasyonunu arttırdığı bulunmuştur. Buna karşılık yöneticiler tarafından mobbinge maruz kalmanın iş motivasyonunu olumsuz yönde etkileyen bir unsur olduğu görülmüştür (Baka, 2023; Arık 2016). Okullarda öğretmenlerin meslektaşları ve yöneticileri ile olan ilişkileri ve iletişim düzeyleri iş motivasyonunu etkileyen diğer örgütsel faktörler arasında yer almaktadır (Karaköse & Kocabaş, 2006). Öğretmenlerde iş motivasyonunu etkileyen diğer örgütsel faktörlerin ise örgüt sağlığı, örgüt kültürü ve örgütsel adalet algısının geldiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

- Ada, Ş., Akan, D., Ayık, A., Yıldırım, İ., & Yalçın, S. (2013). Öğretmenlerin motivasyon etkenleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 151-166.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Akbulut-Taş, M. (2004). *Eğitimde toplam kalite yönetim anlayışına göre hizmet içi eğitime katılan öğretmen ve yöneticilerin iş motivasyonuna ilişkin durum ve görüşlerinin araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Akman, Y. (2017). Öğretmenlerin algılarına göre iş motivasyonu ve örgütsel özdeşleşme arasındaki ilişki. *HAYEF Journal of Education*, 14(1), 71-88.

- Aksel, N., & Elma, C. (2018). Ortaokul müdürlerinin dönüşümcü liderlik davranışları ile öğretmenlerin motivasyonu arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1252-1268.
- Al Rahbi, D., Khalid, K., & Khan, M. (2017). The effects of leadership styles on team motivation. *Academy of Strategic Management Journal*, 16(2), 1-14.
- Arık, H. (2016). *Özel ve devlet kuruluşlarında çalışan öğretmenlerin mobbing, kaygı ve iş motivasyonu düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Astuti, R. W., Fitria, H., & Rohana, R. (2020). The influence of leadership styles and work motivation on teacher's performance. *Journal of Social Work and Science Education*, 1(2), 105-114. doi: 10.52690/jswse.v1i2.33
- Avşar, F. (2014). *İnsan kaynakları bakış açısıyla sınıf öğretim enlerinin iş motivasyonunu etkileyen etmenlere ilişkin görüşleri: Çankaya ilçesinde bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Baka, Ö. (2023). *Özel eğitim öğretmenlerinin iş motivasyonu ile algılanan yönetici desteği arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Balta, A. T. (2007). *İnsan kaynakları yönetimi fonksiyonu olarak ücret yönetimi, motivasyon ve bir uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baran, A. (2018). *X ve Y kuşağı mensubu satış danışmanlarının motivasyon faktörleri arasındaki farklılıklar; otomotiv sektöründe bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, M., & Tepe, M. (2021). Stres ve motivasyon ilişkisi: Kadın sağlık çalışanları örneği. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 43-61. doi: 10.46291/Al-Farabi.060104
- Çivici, T. (2016). İş doyumu, demotivasyon faktörleri ve tükenmişlik arasındaki ilişki: Mimarlar üzerine bir araştırma. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 131-150.
- Dalkıran, M. (2018). *Değişim yönetimi bakımından incelenen 4+4+4 eğitim sisteminin öğretmenlerin iş motivasyonu ile ilişkisi (Balıkesir örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Demircan-Çakar, N. D., & Ceylan, A. (2005). İş motivasyonunun çalışan bağlılığı ve işten ayrılma eğilimi üzerindeki etkileri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6(1), 52-66.
- Demirci, O. (2011). *İlköğretim okullarında çalışan sözleşmeli ve kadrolu öğretmenlerin özlük haklarındaki farklılıklar ve iş motivasyonu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Deniz, Ü., & Erdener, M. A. (2016). Öğretmenlerin iş motivasyonlarını etkileyen etmenler. Tüfekci, Ö. K. (Ed.). *Sosyal bilimlerde stratejik araştırmalar* (ss. 29-41). Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.
- Doğan, M. F. (2022). *Okul yöneticileri ve öğretmenlerde narsisizm ile iş motivasyonu arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

- Durmuş, H. (2007). Eğitim yönetiminde motivasyon ve ödüllendirme. *Yeni Eğitim Dergisi*, 17, 8-12.
- Ertürk, R. (2016). Öğretmenlerin iş motivasyonları. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 1-15.
- Fırat, Y. B. (2012). *Öğretim elemanlarının mesleki yabancılaşma algılarının, örgütsel bağlılık ve iş motivasyonu faktörleri ile modellenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Froiland, J. M., Oros, E., Smith, L., & Hirschert, T. (2012). Intrinsic motivation to learn: The nexus between psychological health and academic success. *Contemporary School Psychology: Formerly "The California School Psychologist"*, 16, 91-100. doi: 10.1007/BF03340978
- Güçlü, N., Receptoğlu, E., & Kılınç, A. Ç. (2014). İlköğretim okullarının örgütsel sağlığı ile öğretmenlerin iş motivasyonları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 140-156.
- Hasanoğlu, A. (2017). *Öğretmenlerin iş doyumunu ve motivasyon düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Hasçelik, R. M. (2022). *İngilizce öğretmenlerinin mesleki yeterlik, öz-yeterlik ve iş motivasyonu düzeyleri ve aralarındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Hassanzadeh, R., & Mahdinejad, G. (2013). Relationship between happiness and achievement motivation: A case of university students. *Journal of Elementary Education*, 23(1), 53-65.
- James Jr, H. S. (2005). Why did you do that? An economic examination of the effect of extrinsic compensation on intrinsic motivation and performance. *Journal of Economic Psychology*, 26(4), 549-566. doi: 10.1016/j.joep.2004.11.002
- Karaköse, T., & Kocabaş, İ. (2006). Özel ve devlet okullarında öğretmenlerin beklentilerinin iş doyumunu ve motivasyon üzerine etkileri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 2(1), 3-14.
- Kesici, S. (2006). *Bankalarda motivasyon ve iş tatmini ilişkisi ve uygulamadan bir örnek*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Lathiifa, S., & Chaerudin, C. (2022). The influence of organizational culture, work environment on employee performance with work motivation as an intervening variable (Case study: online retail XYZ Jakarta). *International Journal of Management and Business Applied*, 1(2), 68-85. doi: 10.54099/ijmba.v1i2.266
- Mirayani, R., Kusumaningsi, W. S., Mustikasiwa, A., & Purwanto, A. (2020). Transformational, authentic, and authoritarian leadership: which one is the most influential in staffs' school performance in Jakarta Indonesia. *Jurnal Ekonomi dan Manajemen*, 14(2), 296-307. doi: 10.30650/jem.v14i2.1315
- Öğrücü-İldız, G. (2009). *İnşaat firmalarında proje müdürlerinin iş yükü, iş stresi, iş tatmini ve motivasyon ilişkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Örücü, E., Tokyay, M., & Hasırcı, I. (2022). İş motivasyonu-örgütsel bağlılık ilişkisi: bir alan araştırması. *Akademik Hassasiyetler*, 9(18), 177-198.
- Özden, M. C. (2008). *İK şapkalı yönetici*. 1. Baskı. İstanbul: Akis Kitap.

- Özdevecioğlu, M., Bulut, E. A., Tekçe, E. A., Çirli, Y., Gemici, T., Tozal, M., & Doğan, Y. (2003). Kadın ve erkek yöneticilerin yönetimi altındaki personelin motivasyon, stres ve iş tatmini farklılıklarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 10(2), 125-138.
- Öztürk, Z., & DüNDAR, H. (2003). Örgütsel motivasyon ve kamu çalışanlarını motive eden faktörler. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(2), 57-67.
- Rivai, R., Gani, M. U., & Murfat, M. Z. (2019). Organizational culture and organizational climate as a determinant of motivation and teacher performance. *Advances in Social Sciences Research Journal*, 6(2), 555-566. doi:10.14738/assrj.62.6267
- Sertel, G. (2016). *Okullarda örgüt kültürünün öğretmenlerin iş motivasyonuna etkisi (Denizli ili Honaz ilçe örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans projesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Setrojoyo, S. M., Rony, Z. T., Sutrisno, S., Naim, S., Manap, A., & Sakti, B. P. (2023). The effect of intrinsic motivation, organizational culture on employee performance with organizational commitment as an intervening variable. *International Journal of Professional Business Review*, 8(7), 1-18.
- Shu, C. Y. (2015). The impact of intrinsic motivation on the effectiveness of leadership style towards on work engagement. *Contemporary Management Research*, 11(4), 327-350. doi: 10.7903/cmr.14043
- Şengül, F. (2004). *Hastane çalışanlarında motivasyonu etkileyen faktörler*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tanrıverdi, S. (2007). *Katılımcı okul kültürünün yabancı dil öğretmenlerinin iş motivasyonu ile ilişkisine yönelik örnek bir çalışma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taş, A., & Selvitopu, A. (2020). Lise öğretmenlerinin iş doyum ve mesleki motivasyon düzeylerinin incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(29), 23-42. doi: 10.35675/befdergi.426989
- Taşdemir, S. (2013). *Motivasyon kavramına genel bir bakış, motivasyon araçları ve bilgi teknolojileri ve iletişim kurumu ölçeğinde bir model önerisi*. İdari uzmanlık tezi, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Ankara.
- Tauer, J. M., & Harackiewicz, J. M. (2004). The effects of cooperation and competition on intrinsic motivation and performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(6), 849-861. doi: 10.1037/0022-3514.86.6.849
- Uludağ, G. (2019). İş stresi ve motivasyon ilişkisine yönelik bir alan araştırması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33, 411-439. doi: 10.14520/adyusbd.605567
- Us, A. T. (2007). *İşletmelerde motivasyon*. 1. Baskı. İstanbul: İGİAD Yayınları.
- Uzun, T., Ayık, A., & Özdem, G. (2019). İlkokullarda örgütsel iletişim ile öğretmenlerin iş motivasyonu arasındaki ilişkiler. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 3(1), 26-40.
- Yıldız, İ. (2021). *Özel eğitim kurumu yönetici ve öğretmenlerinin örgütsel adalet alguları ile iş doyum arasındaki ilişkide iş motivasyonunun aracılık rolü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.

Yılmaz, F. (2009). *Eğitim örgütlerinde örgüt kültürünün öğretmenlerin iş motivasyonu üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Zeynel, E., & İlker, H. Ç. (2015). Mesleki motivasyonun, iş tatmini ve örgütsel bağlılık üzerine etkisi: akademisyenler üzerine görgül bir araştırma. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 20(3), 217-248.

EXTENDED ABSTRACT

This study aims to evaluate individual and organizational factors affecting teachers' work motivation. Document analysis method was used in the study. 20 academic studies were examined within the scope of the research. In the study conducted by Baka (2023), it was found that teachers' work motivation levels did not differ significantly according to their gender. In the study conducted by Doğan (2022), it was found that female and male teachers' work motivations differed significantly according to their narcissistic personality traits. In the same study, it was found that both teachers' personality traits and work motivations differed significantly according to age groups. Hasçelik (2022), it was determined that high professional self-efficacy levels in teachers increased work motivation. In the same study, it was determined that participation in sports, social and artistic activities also increased teachers' work motivation. Dalkıran (2018), it was determined that teachers' work motivations did not differ according to gender and professional seniority variables, but the type of school they worked at affected work motivation. Deniz & Erdener (2018), it was determined that gender, professional seniority and education level, which are among the demographic variables in teachers, are not determinants of work motivation. Hasanoğlu (2017), it was found that teachers' work motivations do not differ according to their gender. Sertel (2016), it was determined that while work motivation in teachers does not differ according to gender, age, professional seniority and tenure at the current school, it differs according to education level. Avşar (2014) on classroom teachers, it was found that teachers' love for their profession increases work motivation. In addition, it was determined that the high desire of teachers to participate in professional development programs is also a factor that increases work motivation. Tanrıverdi (2007), it was found that teachers' work motivations do not differ significantly according to gender, educational status and age group, whereas the level of work motivation differs according to their professional seniority. Karaköse & Kocabaş (2006), it was found that teachers' professional expectations were determinant on work motivation. Demirci (2011), it was found that teachers' personal rights were determinant on work motivation, and it was determined that permanent or contracted employment status affected teachers' work motivation.

The studies above have explained individual factors affecting work motivation in teachers. It has been observed that there are many organizational factors affecting work motivation in teachers within the scope of the research. Baka, 2023 It has been found that as perceived administrative support increases in special education teachers, work motivation also increases significantly. Yıldız (2021), it has been determined that a high level of organizational justice in schools and teachers' thinking that they are treated fairly in the actions taken increase work motivation. Uzun et al., (2019), it has been reported that improved intra-organizational

communication in schools contributes to high work motivation of teachers. Aksel & Elma (2018), it has been found that the leadership styles exhibited by administrators in the schools where teachers work affect the work motivation of teachers. Dalkıran (2018), it has been found that change management in schools is a factor that increases the work motivation of teachers. Akman (2017), it has been found that teachers' identification with the school they work at and having positive attitudes towards the school they work at are factors that increase work motivation. Hasanoğlu (2017), it was determined that teachers loving the schools they work in and having high job satisfaction increased their job motivation. Arık (2016), it was determined that teachers in private and public schools being exposed to mobbing and having high levels of anxiety-causing elements in their work lives decreased their job motivation. In the same study, it was found that teachers' job motivation decreased significantly in parallel with the increase in their workload at schools. Sertel (2016), it was found that organizational culture in schools affected teachers' job motivation. It was determined that the perception of positive school culture was a factor that increased job motivation. Güçlü et al. (2014), it was found that high perceived school health in teachers increased job motivation, whereas low perception of school health was a factor that decreased job motivation. Ada et al. (2013), it was determined that the low socio-economic level of the schools they worked at reduced teachers' job motivation. In addition, it has been found that high perceived managerial support and positive relationships with other colleagues increase work motivation. Fırat (2012), it has been reported that the level of alienation towards the educational institution and low commitment to the institution among education workers decrease work motivation. Tanrıverdi (2007), it has been found that a high perception of participatory school culture among foreign language teachers positively affects work motivation. Karaköse & Kocabaş (2006), it has been determined that school administrators taking teachers' opinions into consideration in the decision-making process and school administrators' positive approaches in bilateral relations increase teacher motivation.